

MİMAR SİNAN

4. Mason ..... Abdürrahman ERGİNSOY
5. Ham Taşın Seçimi ..... Taner VİDİNLİGİL
13. Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu
Üzerine I ..... Naki Cevad AKKERMAN
21. Bir düzeltme ve Bir Ekleme ..... Naki Cevad AKKERMAN
22. Masonluğun Ahlâksal Evrimi ..... Tarık GÜNER
31. Işığın Çocukları ..... Münir BERİK
33. Tekris Ya Da Devamlı Doğum ..... Saffet ÇİÇEKDAĞ
37. Bazı Mason Portreleri ..... Necmi KARAKULLUKÇU
51. İnsan Ruhunun İyilik ve Kötülük
Kapasitesi ..... Raşid TEMEL
58. Fikatelide Masonluk I ve II ..... Tarık GÜNER
63. Mithat Paşa ..... Gültekin YEŞİLYURT
74. Simon Bolivar ..... Tayfur TARHAN
77. Olayların İçinden ..... Sahir ERMAN
82. Localardan Haberler ..... Mimar Sinan
90. Aramızdan Ayrılanlar ..... Mimar Sinan
91. Fihristler ..... Sahir ERMAN

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin. İncancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.***

Şânı Yüce Kur'an, S. III. 139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BARUTÇU
YENİLİK BASIMEVİ — TIPO — OFSET
Tel : 143 55 72 * İSTANBUL — 1984

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : Şekûr OKTEN

Yazı işlerini fiilen idare eden : T. Zihni TARHAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ.

Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu, Tel : 149 24 51

4. Mason ..... Abdürrahman ERGİNSOY
5. Ham Taşın Seçimi ..... Taner VİDİNLİGİL
13. Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu
Üzerine I ..... Naki Cevad AKKERMEN
21. Bir düzeltme ve Bir Ekleme ..... Naki Cevad AKKERMEN
22. Masonluğun Ahlâksal Evrimi ..... Tarık GÜNER
31. Işığın Çocukları ..... Münir BERİK
33. Tekrîs Ya Da Devamlı Doğum ..... Saffet ÇİÇEKDAĞ
37. Bazı Mason Portreleri ..... Necmi KARAKULLUKÇU
51. İnsan Ruhunun iyilik ve Kötülük
Kapasitesi ..... Raşid TEMEL
58. Fitateliide Masonluk I ve II ..... Tarık GÜNER
63. Mîthat Paşa ..... Gültekin YEŞİLYURT
74. Simon BOLİVAR ..... Tayfur TARHAN
77. Olayların İçinden ..... Sahir ERMAN
82. Localardan Haberler ..... Mimar Sinan
89. Aramızdan Ayrılanlar ..... Mimar Sinan
90. Fihristler ..... Mimar Sinan

Mason

**ALBERTA Büyük Locası Bülteninden
Derleyen : Abdurrahman ERGİNSOY**

- Mason, imanını ikrar eden insandır. İman adamı olarak ahlak avadanlıklarını ve ahlaki doğruluk ve vefasını insanlığa hizmet için kullanır.
- Mason, tüm dini, ahlâki, sosyal ve eğitimsel farkların üstüne çıkmada, Kardeşlik birliği içinde ayrı fikirde olmaya kendisini zorunlu sayar.
- Mason, Kardeşleriyle müştereken Tanrısına, ailesine, insan kardeşlerine ve memleketine hizmet etme yolunu bulur.
- Mason, insanca çabaların her durumunda, hak, gerçek, şefkat, bilgilenme, özgürlük ve bağımsızlık, doğruluk ve namusluluk yolunda sorumluluğunu bilir ve kendini bu yola adamıştır. MASON, böyle bir insandır.

Ham Taşın Seçimi

Taner VIDİNLİĞİL

I. GİRİŞ

Ülkü Mabedinin inşası için ve Mabedimizin asırlar boyu, bütün dünyanın ilgisini çeken, imrendiren, bir yapı olarak yaşayabilmesi için, çok seçkin malzemeye ihtiyaç vardır. Bu malzeme, ocaktan titizlikle seçilmiş Ham Taşlar ile sevgi ve kardeşlik harcıdır. Biz birbirimize «Kardeş» diyoruz. Kardeşlik mefhumu dostluk, arkadaşlık hislerinin, sevgi ile yoğrulmuş, birleşmiş şeklidir. Kan bağından daha ileri bir bağıdır ve öyle olmalıdır. Bir Mason Kardeşini kader neticesinde değil, arayarak, seçerek bulmaktadır. Bu sebeple Ham Taşın seçiminde çok dikkatli, titiz olmamız gerekmektedir. Ancak bu titizlik ve ciddiyet, bizi hiç bir zaman çekingen olmaya sevketmemelidir.

2. TEKLİF EDİLECEK HARİCİDE ARANACAK VASIFLAR

Bu husus Localar Genel Tüzüğü'nün III. Bölüm 59. maddesinde şöyle tarif edilmektedir. «Masonluğa yalnız, medeni haklara sahip, yirmibir yaşını doldurmuş, hür iyi ahlâklı, namuslu, şerefli

ve aydın erkekler kabul edilebilirler. Bu niteliklerden herhangi birini kaybedenler Masonluktan çıkarılırlar.»

Bu tarifte de belirtildiği gibi, teklif edeceğimiz haricide bazı vasıflar arıyoruz. Dilenciye sadaka vererek ahiretteki sükûnunu garantilemeyi düşünen fakir babasındaki, dünyayı reddederek uhrevi düşünceler içine gömülen dindar düşünürdeki, veya kendi düşüncelerini en mükemmel sayarak, diğer bütün düşünceleri red eden felsefe düşkünündeki vasıflar onları iyi insan olarak görünümler, toplumda hürmet görmelerini sağlar. Ancak bu vasıflar bizim için yeterli değildir. Bu gibi kişilerde zaman zaman ben-cillik, hoş görüzlüğün, taassubun kokusu duyulmaktadır.

Biz seçeceğimiz Ham Taşlar'da, bu özelliklerden çok farklı vasıflar arıyoruz.

Seçeceğimiz Ham Taşları;

- Genel Vasıfları
- Toplum içindeki yeri
- Aile durumu yönlerinden inceliyoruz.

2.1. GENEL VASIFLAR

Teklif edeceğimiz haricilerin, her yönüyle tam ve mükemmel insanlar olmasının beklenemeyeceği hepimizin kabul edeceği bir husustur. Ancak, dikkat edeceğimiz hususları şu başlıklar altında toplayabiliriz sanırım. Ham Taş;

- İyi bir insan olmalıdır. İyi insan yumuşak ve sessiz durmalı onun iyiliği olumlu yönde etkili ve dirayetli olmalıdır. Dengeli, yaptığını ve mesuliyetlerini bilen kişi olmalıdır.
- Dürüst bir insan olmalıdır. Dürüst insan adaletin uygulanmasında azim ve sebatla, kuvvetle davranmalıdır. İnsanın başını döndüren hırslardan arınmış olmalıdır. Açık fikirli olmalıdır. Faal hoş görülmesi olmalı, taassubu reddetmelidir. Laik olmalıdır.
- Namuslu bir insan olmalıdır. Namuslu insan geriye tepme korkusu ile ve herkes ne der düşüncesi ile ahlâk kurallarına

uyan kimse değildir. Şeref ve haysiyet sahibidir. Herşeyden önce kendi nefesine saygılıdır. Doğru yoldan ayrılmadan vicdan huzurunu arar. Yanılabilir, aldanabilir, ancak kusurlarını daima kabul eder ve bunların sonuçlarının düzeltilmesinde bütün gayretini harcar. İnce menfaat hesaplarına girmeden fikrini açıkça söyler. Mesuliyetini müdrik ve sözüne sadık bir insandır.

Bir haricide aranacak vasıfları, yukarıda arzettiğim gibi iyi, dürüst, namuslu başlıkları altında toplayabiliriz sanırım. Ancak bu vasıfların tamamını, tam gelişmiş olarak bir kişide bulabilmenin güçlüğüne de unutmamalıyız. Teklif edeceğimiz harici, bu vasıfları işleyip geliştirerek, ham taşı yontarak, kendisini tekâmül ettirecek akıl ve kabiliyete sahip olmalıdır.

2.2. TOPLUM İÇİNDEKİ YERİ

Teklif edilecek haricinin, gerek iş hayatında ve gerekse dost çevrelerinde, kendini kabul ettirmiş olması ve şöhretinin iyi olması gereklidir. Aday olacak harici bunların yanında, dış alemde olumlu ve yararlı işler başarabilecek kişilikte, çevresince imrenilen ve takdir edilen bir kişi olmalıdır. Düşünme ve uygulamayı dengeli olarak yapabilmeli, fikri gelişmeyi gerek Loca içinde ve gerekse harici yaşamında, iyi uygulayabilecek nitelikte olmalıdır. Loca seviyesinin her dalda dengeli olarak yükselebilmesi için, değişik çevrelerden ve geniş sayıda insan tarafından izlenebilme imkânı olan bir kişi olmalıdır.

2.3. AİLE DURUMU

Ham Taşın seçiminde, onun aile içindeki yaşamının, eşi, çocukları ve akrabaları ile ilişkilerinde izlenmesi kanaatimce önemlidir. Ailesine sevgi ve saygı ile bağlı bir kişi, bizlerde aynı şekilde bağlanacak ve benimseyecektir.

Müstakbel hemşiremizinde, Masonik yaşama uyabilmesi önemli bir konudur. Tekristen sonra, yeni Kardeşimizin Masonik yaşan-

tısı zamanının bir kısmını Loca çalışmalarına, ileride Envar çalışmalarına ve Masonik araştırmalara ayırması gerekecektir. Hemşireimizin bu zaman ayırımını hoş g6rü ile karşılaması, hatta destek olması, teşvik etmesi yararlı olacaktır.

3. TEKLİF SIRASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Teklifin yapılması, tahkikâtın yürütülmesi ve oylama sırasında dikkat edilmesi gerekli olan bazı noktaları şöyle özetleyebiliriz.

3.1. TEKLİF YAPACAK KARDEŞLERİN DİKKAT EDECEĞİ HUSUSLAR

Ham Taşın seçiminde yukarıda arzelmeye çalıştığım hususlara ilave olarak, teklif yapacak Kardeşlerin dikkate almaları gereken bir iki noktaya daha parmak basmak istiyorum.

Teklifte bulunacak Kardeşimizin, titizlikle seçilen Ham Taşı her yönü ile tanımış, düşünce ve davranışlarını incelemiş olması, hatta yirminci yüzyıl insanının yaşamında büyük bir yer tutan, sosyal ve iktisadi konularda dahi kendisi ile konuşmaktan kaçınmaması gereklidir. Bu konuşmalarda, haricinin karşıt fikirler karşısındaki tutumu hakkında, rahatça kanaat sahibi olabiliriz. Diğer bir husus ise, haricinin bazı zaaflarını bizlere göstermeyebileceğinin unutulmaması gerektiğidir. Tahkikat safhasında, aramıza girmesinde sakınca sayılabilecek bir noktaya rastlanmışsa, teklif sahibi kardeşimizin bunu, kişisel bir itibar konusu haline getirmemesi lazımdır.

3.2 TEKLİF EDİLECEK HARİCIYE VERİLECEK BİLGİLER

Hür düşünen ve hür hareket eden bir kimsenin, gayerini bilmediği bir kuruluşa katılmak istemesi normaldir ve ayrıca ne gibi yükümlölükler altına gireceğini bilmek istemesi en tabii hakkıdır. Bu sebeple hariciye bazı bilgiler vermemiz gerekmektedir. Bu konuda Localar Genel Tüzüğü'nün 65. maddesinde «Hariciye,

Masonluğun Umumi Prensipleri ile birlikte bir talepname verilir.» denmektedir. Böylece haricinin ileride «Beni yeterince aydınlatmadınız» tarzinden ve kopması çok muhtemel bir kişiyi aramıza almaktan korunmuş oluruz.

Bu konuda özet olarak şunları zikretmemiz mümkündür.

- Masonluk iyi ahlâk ve gelişme yoluyla, insanlar arasında ahenkli bir yaşam sağlamaya, insanların, batıl fikirlerden ve egoizmden kurtulmalarına çalışır.
- İnsanları dinleri, ırkları, sosyal mevkileri ne olursa olsun birleştirmeye çalışır. Farklılık gözetmez.
- Üyeleri arasında dostluğu ve sadakati telkin eder ve insanlar arasındaki anlaşmazlıkları kaldırmaya çalışır.
- Masonluğun ana gayesi, kendini yetiştirmektir.
- Masonluk hiç bir kimseye maddi menfaat sağlamaz. Ayrıca, merak saikası ile, gösteriş ve sosyete ihtiyacı ile gelecek olanlar uyarılmalıdır.

Mükellefiyetler ise şu şekilde özetlenebilir.

- Devam mükellefiyeti, Harici ile yapılacak konuşmalarda üzerinde önemle durulması gereken bir husustur. Takdir buyursunuz ki, Localarımızda her zaman taptaze, ortada duran en önemli konumuz devamdır.
- Maddi mükellefiyetler ise, giriş ve yıllık aidatların miktarları ve yıllık masrafın boyutlarıdır.

Bir hariciyi teklif etmenin kolay bir iş olmadığını ve üzerinde titizlikle durularak seçilmeleri gerektiğini, bilgim yettiğince ve dilim döndüğünce, hoş görünüze sığınarak arzutmeye çalıştım. Görevliler tarafından da uygun görülen haricinin adı, teklif sahibi kardeşlerimiz tarafından, teklif varakası doldurularak ve keseye atılarak duyurulur. Artık Loca Kardeşlerinin görevleri ve mesuliyetleri başlamıştır.

3.3. TAHKİKAT MEMURU KARDEŞLERİN DİKKAT EDECEKLERİ HUSUSLAR

Kanımda, tahkikata memur edilen kardeşlerim şu hususları gözden uzak bulundurmamalıdır.

- Tahkikat sırasında, mutlaka objektif kıstaslara göre hareket edilmelidir.
- Tahkikat haricinin, dış alemdeki yerine yine dış alem gözü ile bakılarak yapılmalıdır.
- Leh ve aleyhte duyulan söylentiler çok iyi değerlendirilmeli ve tahkik edilmeli, gerekirse harici ile bu konuda görüşme yapılmalıdır.
Tahkikat evrakı mümkün olduğu kadar özet ve açıklayıcı olmalıdır.
- Haricinin kendi ile yapılan konuşmadan ziyade, çevreden yapılan tahkikat, daha yararlı sonuçlar almamıza imkan hazırlayacaktır.

3.4 LOCA KARDEŞLERİNİN DİKKAT EDECEĞİ HUSUSLAR

Harici hakkında bilgi sahibi olan bir kardeş varsa, bütün bildiklerini, müsbet veya menfi, tahkikat ve oylama safhalarında usulüne göre ve açıklıkla ortaya koymalıdır. Teklifin aleyhinde olan kardeşlerimiz varsa ve itirazlarını açıkça bildirmekten çekinmiyorlarsa, durumu Üstadı Muhtereme özel olarak bildirebilirler. Ancak bizlerin Kardeş olduğumuz ve kardeşler arasında, gizli saklı olamayacağı, her şeyin açıklıkla ortaya konması gerektiği unutulmamalıdır.

Bu konuyu, affınıza sığınarak bilhassa dikkatlerinize sunmak istiyorum. Teklif edilen harici hakkında menfi bir kanaata sahipsek, bunu gerekçeleri ile ve cesaretle, açıklıkla ortaya koymalıyız. Böyle bir durumda konu, her yönü ile görüşülebilecektir. Teklif sahibi kardeşlerimiz de, gözlerinden bazı hususların kaçabileceğini, haricinin bu yönünü kendilerine gös-

termemiş olabileceğini kabul etmelidir. Teklif ettikleri haricilerin usulüne göre reddedilmesi halinde, Kardeşlerimizin Locaya küsmeleri, toplantılara devam etmemeleri ve hatta Masonluktan kopmaları mesleğimizle bağdaşmayan davranışlardır. Bu gibi durumlar Locada, bazı huzursuzluklar ve üzüntü verecek olaylardır. Teklif sahibi Kardeşlerimiz, Masonluğun yüksek menfaatlerini, göz önüne alarak, kırılmamalı, küsmemeli ve durumu olgunlukla karşılamalıdır. Ancak böyle davranışlarla, Hakikate giden yolda ileri bir adım atılmış olacaktır.

Tahkikatları yapılmış, raporları Loca'da okunmuş, herhangi bir itiraz yapılmamış bir haricinin skürütende reddedilmesi, Masonluk için en yaralayıcı bir olaydır. Oylamanın gizliliği adına sığınarak yapılan bu hareket, Locada bulunması gereken kardeşçe itimat ve ahengi bir anda yok edebilir. Kanaatimce, bu durum tam manası ile layık olmayan bir haricinin aramıza girmesi kadar vahim bir durumdur.

Kardeşlik güç elde edilebilen bir şeydir. Yukarıda arzettiğim gibi kimseler Mason olsalar dahi, Kardeşlik zincirinde bir halka olma imkânını bulamayacak ve eninde sonunda Masonlukta kendilerine yer kalmayacaktır.

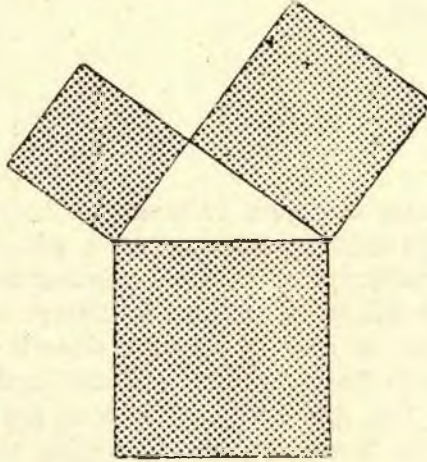
4. SONUÇ

Masonluk, insanlarda doğuştan bulunan bir haslettir. Biz Ham Taşı ararken, bu hariciyi keşfederiz. Ancak onu bize katılmaya, katiyyen zorlamamalıyız. Harici altına gireceği taahhütleri bile rek, anlayarak, kendiliğinden aramıza katılmayı istemelidir. Nur ve ziyayı, hakikatleri arayan ve tekamül etmeyi, eksiklerini gidermeyi isteyen Ham Taşın aramıza gelmesi faydalı olacaktır. Seçeceğimiz Ham Taş, Aile sevgisi, Vatan sevgisi, dost sevgisi, doğa sevgisi, ilim ve sanat sevgisini, Kardeşlik sevgisinin halesini, etrafında yoğunlaştırabilmeli, almaktan çok vermediği sevmeli, özetle sevebilen bir kişi olmalıdır.

Yazımıza yeni tekris olmuş Ham Taşlar'a içtenlikle söylemeyi isteyeceğimiz Tekris Töreni Ritüelinden bir bölümü tekrarlayarak son veriyorum.

«Yeni Kardeşimiz,

Locamıza hoş geldiniz, Size bundan sonra yalnız bu locanın üyeleri değil, yurdumuzdaki ve bütün dünyadaki Masonlar kardeş diyeceklerdir. Ama aslında aramızdaki bu bağ, bu gün, bu törenle başlamış değildir. Çünkü, eğer sizinle aramızda bir yakınlık, bir ruh akrabalığı olmasaydı, şimdi burada bulunmayacaktınız. Ya siz buraya gelmek istemeyecektiniz veya biz sizi istemeyecektik. Şimdi yapılan tören için, aslında var olan bir Kardeşliğin tescili, resmi şekle sokulmasında diyebiliriz. Sizi aramızda görmekle gerçekten büyük bir sevinç içindeyiz. Sizde bu duygumuzu paylaşacağımıza inanıyoruz.»

Ruhun Varlığı ve Sonsuzluğu Üzerine

I

KURAMSAL NİTELİĞİ VE DİKSİYONER TANIMI AÇILARINDAN İLKE OLARAK R U H

Naki Cevad AKKERMAN

«Ey Muhammed! Sana
RUHUN ne olduğunu soruyorlar.
De ki. R U H RABBİMİN emrinden
ibarettir. Bu hususta Size pek
az bilgi verilmiştir.
17. İSRÂ : 85»

A — Ruh kavramının kuram-
sal niteliği :

«Masonluk Dünyasında Kar-
maşık Bir Sorun ve Etkincilik
açısından Bilimsel Niteliği Ü-
zerine Düşünceler» başlığını

taşıyan üç bölümlü yazı dizisi-
nin devamı niteliğinde olan
ruhun varlığına ve sonsuzlu-
ğuna ilişkin dinsel inançlarla
felsefi ve bilimsel düşünceleri
içeren bu yazı serisine başlar-
ken, bugün Ebedi Meşrikte

dinlenmekte olan Rifat Kök-
nar Üstadı bir kez daha rah-
metle anmak istedim. 20.II.
1952 günü benden bir konuş-
ma isteyen Köknar Üstad, ko-
nunun önemli bir nitelik taşı-
ması gereğini de işaret etmiş-
ti. 5.III.1952 akşamı Uyanış
Mh. Locasında yapılan konuş-
manın konusu, «Fizik ve Me-
tafizik bakımından Tekvin
Felsefesi» idi. Konuşmama
başlarken Köknar Üstad ken-
dilerine özgü zarif gülümse-
mesiyle :

— Bakalım! dedi, Akkerman
Üstad bu demir leblebiyi na-
sıl yutmuş?

Hemen verdiğim yanıt şu ol-
du :

«Mh. Üstadım haklıdır. Çünkü
konu diyalektik kuramsal bir
nitelik taşımaktadır. Bilindiği
gibi kuramlar, gerçeği arayıp
bulmak için ortaya getirilmiş
düşüncelerdir. Herhangi bir
konuda aranılan gerçeğe eri-
şebilmek için tek yol ve tek
çare de birbirine ters düşen
kuramsal düşüncelerin çatış-
ma ve çarpışmalarıdır. Bu
sübjektif konularda olduğu
gibi objektif alanlarda da
böyledir. En güzel örnek,
ATOM ağırlıklarına göre sıra-
ya dizilmiş özdekler zincirin-
de açık kalan radyo-aktif nite-
likte bir halkayı, bir sürü ça-

tışmalardan sonra tonlarca
pocholende cisminin çamuru-
nu kaynatarak elde ettiği sıvı-
yı bir sürü porselen çanaklara
dağıtarak, gece gündüz derin
bir heyecanla izleyip bulduğu
ışık saçan Radium ile kapat-
mış olan Mm Curie'nin önüne
geçilmez çabasıdır. İşte yutu-
lup sindirilen ve ışık halinde
bilim ve insanlık dünyasına
yeni bir yol ve çığır açan de-
mir leblebi budur. Elbet bir
gün, şu anda sizlere sunaca-
ğım kuramsal ve karanlık
gizlerde, Radium gibi ışık sa-
çarak aydınlığa kavuşacaktır.»
Ashna bakılırsa, ruhun varlı-
ğına ve ölümsüzlüğüne ilişkin
konular, bu demir leblebilerin
en pürüzlülerini oluşturmak-
tadır. Çünkü kendinden en
çok söz edilen, ciltlerle kitap-
lar yazılan, Ansiklopedilerde
sayfalar dolduran, Üniversi-
telerde kendilerine özgü kür-
süler ve çeşit çeşit hastaneler
kurduran diyalektik sorunla-
rın başında gelen bir nitelik
taşımaktadır. İşte örnekleri :

Bütün doğa canlı ve ruhludur
(Hylozoisme : hyle : özdek,
Zoe : hayat) : Evrende bütün
varlıklar özdekten ibarettir. /
Tenden ayrı bir ruh yoktur :
Başka tözlere veya nesnelere
bağlı olmadan ayrı bir ruh
vardır. / Ruh bilinçtir : Ruh
ve bilinç ayrı şeylerdir. / Öz-

dek bilincin ürünüdür : Bilinç özdeğin ürünüdür. / Özdek ve bilinç aynı şeydir : Bunlar ayrı şeylerdir. / Özdekle bilinç ne ayrı şeydir, ne de aynı şeydir. / Özdeği yaratan ruhdur : Nesnelere yaratan düşüncedir. / Ruh bitki, hayvan ve insan varlıkları arasında göçebilir : Bitki, hayvan ve insanların ruhları başka başkadır. / Ruh göçü sürekli bir olaydır : Ruh göçü aralıklarla olabilir.

Bu örneklerde görüldüğü gibi ruh-özdek-bilinç kavramları ve birbiriyle olan ilişkileri tam bir karşıtlık (tezat) ve çözümlü gereken kuramsal ve epistemolojik nitelikleriyle sırlar perdesi arkasına atılmış görünüm içindedir. Bu durum insana ister istemez Feyzullah Sacid'in şu dizelerini hatırlatmaktadır:

«Sırdır madde şuur olur can
olur
Sırdır güneş sonsuz heyecan
olur
Sonsuzluk özleşir de insan
olur
Sırdır kürelerin yanıp
sönmesi.»

Ben bu şiirin etkisi altında ortaya dökülen evrensel gizleri düşünürken, 22.1.1983 tarihli bir gazete Chicago'da, özdekleri 150 milyon kat bü-

yütebilecek güçte bir mikroskop yapımının sona ermekte olduğu ve bu mikroskopun ayrıca bilgisayarla donatılacağı haberini verdi Bu aygıtla, özdeğin ilkesi olan atom'un tek tek ve ayrıntılarıyla incelenebileceği de açıklanıyordu. Hz. İ S A bir vazında şöyle der :

«Açılmayacak örtülü ve bilinmiyecek gizli şey yoktur. (Lüka İncili : 12/2)»

Öyle sanılır ki, Atomu bir ay kadar büyüteceği haber verilen üç ton ağırlığındaki bu aygıt, yalnız atomun gizli problemlerini değil, atom ötesi evrensel ve belki de tinsel gizler örtüsünü bir ucundan açacaktır. Ne büyük şey şu insan dehası ve içinde sakladığı gizli güçlerle onların ilkesi olan insan ruhu ne büyük şey...

İşte biz, Fransa Büyük Meşrik'inin Tanrı ile birlikte Mâbetlerin dışına attığı ruhun varlığına ve sonsuzluğuna ilişkin S. R. nin inanç ilkesini ele alırken içine daldığımız zorlukları gücümüzün yettiği kadar zorhıyarak bir sonuca bağlayabilmek için bu sorunu, derginin sayfaları ölçüsünde bölümlere ayırmayı uygun bulduk ve birinci bölümü izliyecek üç dizinin konularını da şöyle saptadık :

II — İnanç dünyasında ruhun varlığı ve sonsuzluğu üzerine ilkeler. (Bu bölümde göksel ve etik dinlerle Çoktanrılı bütün inanç dünyasının kutsal kitaplarına göre).

III — Felsefi alanda ruhun varlığı ve sonsuzluğu üzerine düşünceler. (Bu bölümde İ. Ö. VI. Y. yıldan buyana ünlü filozofların konuya ilişkin düşünceleri).

IV — Bölüm ise, Bilim âleminde gelen sesler.

B — Anlam ve tanım bakımından ruh kavramının diksiyoner niteliği :

Ruhun tanımı kısaca şöyledir: Çeşitli yollarla çevreden aldıkları gaz, sıvı ve katı haldeki basit veya bileşik özdekleri fiziksel ve kimyasal işlemlerle özümliyen, yadımhyan, yaşamsal enerjiye çeviren ve türlü şekillerde çoğalan yeryüzü varlıkları canlılık niteliği taşırlar. Dinlere ve tinsel (spiritüalist) felsefeye göre bu niteliği oluşturan ilkenin adı, Türkçede : tin-can / Arapçada : ruh-nefis'dir. Canlılığın yeryüzündeki somut örnekleri ise : Bitki : Pianta / Hayvan : Animal / İnsan : Homö'dür.

T.D.K. Sözlüğüne göre ruh, tin, can ve nefis şöyle tanımlanır :

RUH : Dinlerin ve tinsel felsefenin insan'da vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettikleri canlandırıcı ve etkin ilke;

TİN : Bir takım fizikötesi kurucuların gerçeği ve evreni açıklamak için herşeyin özü ve temel yapısı olarak kabul ettikleri madde dışı varlık. (Tinsel : ruhani, mânevi)

CAN : İnsanlarda ve hayvanlarda yaşamayı sağladığına inanılan madde dışı varlık, yaşama, güç, dirlik.

NEFİS : Özvarlık, beden istekleri. (Osm. Türk. Söz.: Ruh, can hayatı, kişi, kendi) Meydan Larus : Vücutta bulunduğu inanılan maddesiz hayat ilkesi, hayat özü. Felsefe Sözlüğü : Tin : akıl, ruh / can: nefis, ruh. Genel olarak ruh deyimi ile dile getirilen can ve tin, özdek karşıtı olan bir töz (cevher.)

Yerli ve yabancı büyük sözlükler, Larus, Ansiklopedi ve Leksikonlar, dar ya da aşağıda verilecek deyimlere ilişkin geniş ve ayrıntılı bilgilerle benzer tanım üzerinde dururlar.

Yukardaki tanımlara göre özdek karşıtı olan ve yaşamayı sağladığına inanılan bu ilke, duyuşsal ve duyuşsal yetilerinin üzerindeki etkinliğinin dışında fiziksel ve kimyasal feonmenleri içeren bitkisel (vejetatif) nitelikte ikinci bir etkinlik gücü olarak'da kendisini göstermektedir. Bu konuda, bir yazımızda verdiğimiz Asistan Alpreel olayına, yakın zamanda Lizbon'da şehit edilen Akbay'ın aynı olayda başından yaralanan eşi Bayan Nadide de, bir yıl süren bitkisel yaşamı da eklenmiştir.

Canlılık belirtileri olarak bitkilerde, hayvanlarda ve insanlarda görülen özümleme, yadımlama, enerji üretimi ve çoğalma gibi bedende geçen fiziksel, kimyasal ve fizyolojik olaylar, bu üç tür canlı varlıkların ortaklaşa taşıdıkları niteliklerdir.

Hayvanlarda çok gelişmiş içgüdüler ve insanlarda ise, Freud'un deyimi ile bilinç-algı yetileriyle enerji kaynağı olan içgüdü hazinelerinden ve dışâlemden kendilerine geçişen izlenimleri akıl, düşün, zihin ve zekâ yolları ile işleyerek yaratıcı ruhsal olaylar ve irade halinde geliştiren üstün ve seçkin nitelik, bu iki türü birbirinden ayıran öğelerdir.

Dinlerin, ve tinsel felsefe ile akılcı psikolojinin ve Freud' izmin ortaklaşa kabul ettikleri ikili kavrama göre, varlığıımızda ruhsal ve özdeksel iki gerçektir vardır. Bunlardan birinci ruhsal gerçek, soyut nitelikte R U H , ikincisi ise, somut nitelikteki bedendir. Bu felsefi görüşlerin ayrı düşen nitelikleri de şöyledir :

a — Dinsel felsefeye göre ruh : Eilinçsel ve düşünsel (duyuşsal); nefsi ve mânevi (duyuşsal) bütün işlevlerde etkin ilâhi bir öğedir. (geniş örnekler II. bölümde).

b — Tinsel (spiritualist) felsefeye ve akılcı psikolojiye göre ruh: Bilinç, düşün ve akıldır. (açıklamalar III. bölümde).

c — Ruhü bilinçten ayıran Freud'e (6.5.1856-23 . 9.1939) göre insan toplumsal bir yaratıktır. Dıştan toplum yasaları ve içten de her türlü istek deposu olan içgüdülerinin etkisi altındadır. Bu duruma göre Freud, biyolojik planda Psikolojinin : (insanın organik, psişik ve sosyal özelliklerinin bir bütün halinde örgütlenmesi) diye tanımladığı kişiliğini oluşturan ruhsal üç yapı üzerinde durur. Bunlar özetler halinde şunlardır :

1 — İnsanın yaşam kaynağı

ve öz malı olarak doğuşla birlikte gelen ve bilinçle toplum yasalarına ters düşen gerçek dışı, yalnız hoşâ giden içgüdüsel (hazlar) uğruna her istediğini yapma duygulanımı içindeki ruhsal yapı. Freud bu ruhsal yapıya «İD» demiştir.

2 — Yaşama bir düzen ve anlam vermek amacı ile toplumsal ve bilinçsel gerçeklere uymayan İD'lerle mücadele halinde olan ve bu gibi eylemleri bilinç dışına atan ruhsal yapı. Freud bu yapı türüne «E G O» demiştir.

3 — Doğuştan sonra gelişen ve toplumsal yasalar açısından E G O'nun düzenleyici hareketlerini kontrol ederek, yapılması ve yapılmaması gerekli buyrukları bildiren ruhsal yapıya da «S Ü P E R E G O» demiştir. (açıklamalar 4. bölümde).

Nitelendirme bakımından ruh konusunda bu ayrı düşüncülerin getirdiği gerçek şu ki, hem kavram olarak ruh'un hem de ruh'la beden arasındaki ilişkilerin aydınlığa kavuşturulması gereken karmaşık problemleri vardır. Freud, bilim ilerledikçe bunların da çözüleceğine inanmaktadır.

Bu yazı dizisinin ikinci bölümünü oluşturan «İnanç dün-

yasında ruh'un varlığı ve sonsuzluğu üzerine ilkeler» konusuna giriş olarak, dinlere ve tinsel felsefeye göre ruh'un, bütün yaşamsal olaylarının ve belirtilerinin ilkesi niteliğini kapsayan şu özet tablo ile düzenlemeyi uygun bulduk :

RUHSAL VE FİZİKSEL (PSİCO - PHYSİCAL) YAŞAM YAPIMIZ

I — Ruhsal açıdan :

A — Bilinçsel ve fikri alanda, algı ile zekâ arasında geçen bütün zihinsel faaliyetlerin doğurduğu yaratıcı bilgisel yaşamımızı oluşturan etkin ilke olarak R U H V E T İ N; (Bu paragrafın yetilerimizi oluşturan ayrıntıları için dergi 38, sayfa 13 deki tablonun «a» paragrafına bk.)

B — Duygusal nefsi ve mânevî alanda; yönelişler, ihtiraslar ve heyecanlar gibi benliğimize «kişiliğimize» özgü eğilimlerimizi oluşturan etkin ilke olarak R U H - T İ N, C A N - N E F İ S. (Bu paragraf için : dergi 38, sayfa 13 deki tablonun «b» paragrafına bk.)

Yukardaki A ve B paragraflarına ilişkin yabancı deyimler şunlardır :

**YUKARDAKİ A VE B PARAGRAFLARINA
İLİŞKİN YABANCI DEYİMLER**

Bilinçsel ve fikrî alandanda ruh karşılığı (duyusal)		Mânevî ve nefsî alanda ruh karşılığı (duygusal)
Arapça	Ruh	Nefis (Nefs) Ruh
Türkçe	Tin	Tin, Can
Lâtinçe	Spiritus	Animus, Anima
Yunanca	Pnevma	Psyché
Fransızca	Esprit	Âme
Almanca	Geist	Seele
İngilizce	Ghost, Spirit	Soul

Ruh ve tin deyimleriyle ruhla ilgili anlamına gelen ruhsal, tinsel, geistlich, spirituel ve benzerleri deyimler, genel anlam niteliğinde hem duyusal ve hem'de duygusal yaşamımızın anlatımını da içerirler. Öz varlığımızın anlatımı olarak da şu sözcükler kullanılır: BEN / EGO / İCH / MOÏ / I.

II — Fiziksel açıdan :

Dinlere ve Tinsel felsefeye göre ruh, aynı zamanda bitkisel-fizyolojik yaşamımızın da etkin ilkesi olarak nitelendirilmektedir. (Vejetatif yaşam olarak yukarda iki örnek verilmiştir.)

Freud'un ruhsal enerji kaynağı diye nitelendirdiği içgüdüleri, dinler ve tinsel felsefe açısından yukardaki tablonun

(B) paragrafını oluşturan N E F İ S kavramına bağlamak gerekmektedir.

Bu tablodaki ruh, can, nefis gibi deyimler ve bunlara eklenmesi gereken ruh anlatımlı ve yansımaları gönül, kalp, iç sözcüklerle, hazların ve elemelerin kaynaştığı içgüdüsel sürücülüğün MECAZ'ları halinde her zaman dilimizdedir. Birkaç örnek :

İçim karardı / İçim yandı / ruhum sıkıldı / kalbim kırıldı / buna can mı dayanır / gönlüm razı olmadı / şeytan' da, Rahman'da-hayır'da şer'de senin içindedir / İnsanı rezil eden'de vezir eden'de nefsidir...

Bu deyimler, o andaki ya da « A N I » olarak bir olayın anlatımını içerirler.

Ruh ve nefis konularında iki noktayı da işaret edelim :

1 — Kurân-ı kerimin Arapça metnindeki âyetlerde daha çok duyusal konularda geçen r u h deyimi, Türkçe çevirisinde r u h, Fransızca çevirisinde esprit ve Almanca çevirisinde ise geist olarak;

2 — Duygusal konulardaki n e f i s terimi de Türkçesinde c a n , Fransızcasında Âme ve Almanca karşılığında seele olarak geçer.

Bunlardan birincisine ilişkin örnekler ikinci bölümde verilecektir.

2. paragraf için örnek olarak iki ayet sunuyoruz :

89 sayılı Fecir suresinin 27-28. ayetlerinin Arapça metnindeki n e f s deyimi : Türkçe metninde c a n Almanca Kur'anda s e e l e ve Fransızca Kuran'da ise â m e o larak çevrilmiştir.

50 sayılı Kaf suresinin 16. ayetinin Arapça metnindeki n e f s deyimi Türkçe metninde de n e f s olarak gösterilmiştir.

Bu surenin taşıdığı çok önemli gizemsel anlamlar nedeniyle Türkçe, Fransızca ve Almanca çevirilerini olduğu gibi sunuyoruz :

«İnsanı biz yarattık. Nefsinin ona vesveseler verdiğini biliriz. Biz ona şahdamarından daha yakınız.»

«Et très certainement Nous avons créé L'homme et Nous savons ce que son Âme lui suggère. Nous sommes cependant plus près de lui que sa veine Jugulaire.»

«Und warlich Wir erschufen den Menschen, und Wir wissen was ihm seine seele einflussert, denn Wir sind ihm nähre als die Halsader.»

Evet; fikri ve mânevi yaşamımızın ve yaratıcı varlığımızın etkin ilkesi diye nitelendirilen r u h «Size şahdamarınızdan daha yakınım» diyen ulu Tanrı'nın yüce kudretinden başka ne olabilir?

II. bölümü oluşturacak bu konuyu Yunus Emre'nin çok geniş ve derin anlamlı iki mısraı :

«Beni bende demen bende değilim
Bir ben vardır bende benden içeri»

Ve kardeşlerimize seslenen şu dörtlüğümüzle yazımızın birinci bölümünü noktalayalım.

Tanrı der ki sen benimle gerçeksın
Her yerdeyim r u h üfledim sendeyim
Ölümsüzlük işte budur belleyin
Önce düşün, vesveseye düşme sakın kardeşim

NOT : Temel konu II. bölümde devam edecek.

Bir düzeltme ve bir ekleme

- I — 48 sayılı derginin 49. sayfasındaki şiirin 14. dizisinin son sözcüğü (MUTTUR) olacaktır.
- II — Bu derginin 53. sayfasındaki «MASONLUK DÜNYA-SINDA BİRLİK DENİZİ» başlığını taşıyan şiir, Mh. Tayfur Tarhan Üstadımıza ithaf edilmiştir.

Naki Cevad AKKERMEN

Masonluğun Ahlâksal Evrimi

Tarık GÜNER

Masonik Ahlak üzerinde düşündüklerimizi aktarmaya geçmeden önce Ahlak konu'su üzerinde bir inceleme yapmaya çalıştık. Gördük ki Ahlak konusu'nu Din konusundan tümüyle ayırma olanağı yoktur. Bu incelememizde dinle ahlak arasında son derecede karmaşık bir ilişkinin bulunduğunu saptadık.

Kısaca; Ahlak kurallarının mı Dinleri oluşturduğu yoksa, Din kurallarının zaman içinde birer ahlak kuralı haline mi dönüştüğünü kesinlikle saptayabilmiş değiliz.

Bergson konuya şu açıdan yaklaşmış :

«İnsan düşünmeden önce yaşamak zorundaydı. Sosyal yaşam işte bu zorunluğun bir sonucudur. Toplumun bir takım gereksinimleri vardı. Bu gereksinimler insanları bir takım kurallara bağlanmaya zorlamıştır. Çünkü toplumun güvenliği, toplumu oluşturan bireylerin de güvenliği demektir.»

Bu anlayış tarzı toplumca bir kez benimsenince, konulan kurallara karşı çıkmak artık söz konusu olamazdı. Örneğin :

- Ölümlere saygı,
- Atalara saygı,

— Anaya babaya saygı gibi...

Bunlar, topluma yöneltilen ilk ahlak kuralları idi. Toplumlar geliştikçe bu kurallar düzeni sağlamakta yetersiz kalmaya başlamıştı. Daha bir takım yeni kurallar getirmek gerekiyordu. Nevarki bu kuralları topluma kimler kabul ettireceklerdi?... Bu aşamada Lider'ler bile kendilerini yeterli görmüyorlar, bir çıkış yolu arıyorlardı. Önceleri ortaya bir takım TOTEM'ler çıkartmışlardı. Zaman içinde bunların da etkinliklerini yitirdiği görülünce daha yüce bir GÜÇ'ün yardımına ihtiyaç duyulmuştu.

Hazreti Musa'ya Tanrı'nın 10 Emri'nin böyle bir durumda tebliğ edildiğini varsayabiliriz!...

- Düşmanlarının izdirabına üzülererek bakacaksın, sevinerek değil.
- Komşusunun hudut taşını yerinden kaldıran mel'un olsun.
- Suçsuzu kahretme.
- Hak ve Adaleti herşeyden üstün tut. Gibi...

Hazreti Musa'dan Hazreti Muhammede kadar geçen süre içinde 30.000 den fazla Peygamber; çağlarının sosyal yapısına uygun bir takım ahlak kurallarını Tanrı adına insanlığa tebliğ ettiler. Artık Ahlak Kuralları insanlığa Tanrı adına sunulmaya başlamıştı. Zaman içinde, Tanrı Buyruğu'nu kendi kişisel çıkarları yolunda yorumlamak ve bu yolla GÜÇ kazanarak Tanrı ile İnsanlar arasına girip onların saflığından çıkar sağlamak isteyenler türedi. Bu yola yönelenler Ahlakı şöyle bir demagoji ile yorumluyorlardı :

«Ahlak; sadece zayıfların, güçlülere güçlerini kullanmaktan alıkoymak için uydurdıkları bir vasıta'dır.»

Bu kargaşa ortasında insanların inançları sarsılmaya başlamıştı. Ortaya bir takım mezhepler çıkmaya başlamıştı. Putperestlik, Zerdüştlük, Ateizm, Şamanizm, İsevilik - Musevilik hep birbirine karışmıştı. İslamiyet işte böyle bir ortamda ortaya çıkmıştı. İslamiyet, hiç bir bedensel otoriteyi mabud tanımayan, insanları mutlu kılan bir «vicdan hürriyeti» içinde serbest bırakan bir din'di.

Biz yeniden konumuza d6nelim :

Eski Yunanda ortak bir Din, yerleşmiş Din adamları, Kutsal bir kitap bulunmuyordu. Orta yerde, şairlerin hayal mahsulü, toplumun kendilerinden yarı alay yarı korku ile sözettığı bir takım insan kılıklı, insan davranışlı Tanrı'lar bulunuyordu. Bir Ruhban sınıfı teşekkül etmemişti. Tapınaklarda Din adamları değil, Kâhin'ler bulunmaktaydı.

Eski Yunan'da bu boşluğu, bir takım filozoflar doldurmaya Tanrı inancına Ahlaksal bir ÖZ kazandırmaya çalışmışlardı. Örneğin XNOPHANES, Tanrıların bu kadar çok ve insan şeklinde olmalarına karşı çıkıyor ve «O bir'dir. Her şeyi görür. Her şeyi işitir. Hareket etmez. Değişmez. Ebedidir. Alemi, manevi kudreti ile yöneltir» diyordu...

Bu görüş çağının önde gelen filozofları arasında, insanları yöneten GÜÇ ile, insan hak ve ödevleri arasındaki İLGI'nin araştırılmasına ön ayak olmuştu. Bu tartışmalar, giderek önce DEVLET ve HUKUK'un nasıl meydana geldiğinin; daha sonraları ise, NEDEN ve NİÇİN meydana geldiğinin araştırılmasına yol açmıştı. Yüzyıllar boyu süren bu araştırma ve tartışmalar, yüzyıllar sonra bir ünlü filozof tarafından, Jean Jack Roussaeu tarafından, Sosyal Anlaşma (Du Contrat Social) adlı eserinde etkin bir şekilde ortaya konmuştu.

Artık, devleti vatandaşları karşısında bir takım kurallara uymak zorunda bırakan PRENSİPLER tüm ağırlığına ortaya çıkmıştı. Konu, başka bilim adamları tarafından da enine boyuna tartışılmaya başlamıştı.

Rousseau'nun Sosyal Anlaşma isimli eserinin neden olduğu tartışmalar; yüzyılımızın ahlak prensiplerini evrenselleştiren ünlü İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ ile şimdilik noktalanmıştı. Nevarki önümüzdeki yılların getireceği sosyal gelişmelerin bu kurallara nelerin eklenmesi, nelerin çıkartılması ya da değiştirilmesi gerekeceğini bugünden kimse kestiremez.

Özetlersek :

— İikel toplumlarda görülen bazı âdetler, efsaneler, ayinler hatta TABU inancı hep, insanları ahlaklı bir toplum haline getirmeye yöneliktir.

— Büyük Dinlerin Kutsal Kitapları, kökenini Ahlaklı İnsan ilkelere almaktadır.

— Tanrının iradesi ve iyilik yaptırma gücü, insana doğru ve yanlış arasında ayırım yapma olanağını sağlayacaktır.

— Ahlak, toplumun baskısı ile insanlardaki kompleksler arasındaki çatışmaya bir sentez meydana getirmeye çalışır.

— İnsanların bünyesinde mevcut kompleksler toplumun baskısını ezip çıkınca SUÇ'a döner.

— Gerçek ahlak, kanuna ve vicdana, güzel âdetlere uymak ve onlara sıkı surette saygıdan oluşmaktadır.

— Ahlak, iyiliğin, görevin ve ideal hayat düzeninin ilmidir.

— Ahlak kuralları, iyiye erişmenin ya da doğru olanı yapmanın yollarıdır.

— Herhangi bir davranışın İYİ sayılabilmesi için bu davranışın topluluk içinde Hoş bir Etki bırakması gerekir.

— Ahlak şuurunun yerleşebilmesi için vicdanın gelişmiş olması gerekmektedir. En azından, o kişide bir HAK ve DOĞRULUK fikrinin oluşmuş olması gereklidir.

— Ahlaklı insan; evreni, güzel ve uyumlu bir bütün kılan Allah'ın yarattığına, O'nun bizzat DOĞA'da yansıdığına, kendisini, bu düzenli bütün içinde uyumlu olarak yetiştirmekle mutlu olacağına inanan kişidir.

— Eski çağlarda Erdemi umut verme'ler (Cennet vaadi), korkutma'lar (cehennem) ile güvence altına almak istemişlerdi. Fakat Cennet veya Cehennemi düşünmeden ahlaklı olmak, çıkarlardan uzak olan Erdem Aşkının gerçek sembolüdür.

Xenophanes'ten Jean Paul Sartre'a kadar, gelmiş geçmiş binlerce düşünürün Ahlak ile ilgili olarak yüzyıllar boyu üretmiş oldukları fikirlerden çok küçük bir demet'i, ÖZET olarak sizlere sunmuş bulunuyorum. Şimdi artık Ahlak ilkelerinin evrimi'ne geçebiliriz.

Özde aynı olmasına karşın, bir çok ahlak ilkelerinin çağının ve medeniyetin gelişmesi ile, Doğru Orantılı olarak sürekli bir olu-

şum içinde bulunduğu kabul edilmektedir. Ahlak sorunu çağımızın Politik ya da Ekonomik sorunlarından daha az önemli olmayan büyük ve karmaşık bir sorundur.

Ne Cennet vaadi ne Cehennem korkusu; ne öğüt ne yasal baskılar insanların doğal ve güdüsel (insiyaki) eylemlerini tam olarak ahlak kurallarına göre düzenleyememiştir. Bize göre bunun nedeni, insanları yöneten seçkin kişilerin çoğunlukla teori'de kalmaya mahkûm telkinleri değil, dünyamızın içinde bulunduğu koşullardır. İnsanları iyi'ye, doğru'ya, Güzel'e alıştırmak için kendilerine bir takım öğütler vermeden önce, onları erdemlik yollarından uzaklaştıran koşulların kaldırılması gerektiğine inanmaktayız.

Mistik ya da Laik olan bu öğütler gerçeğe ve yaşamın getirdiği bir takım zorunluluklara uymadıkları sürece, insanlar ikiyüzlülükten çıkarılıktan asla kurtarılamayacaktır.

Eski kuşaklar Anne'yi kocasına-evladına bağlı, itaatkâr, kanaatkâr bir melek gibi görmek istemektedirler. Yeni kuşaklar ise, kadın özgürlüğünün ahlaksızlığa kadar dayanmasına razı olmasalar bile bu özgürlüğün savunulması uğruna kişilerin özel yaşam tarzlarına göz yummayı yeğ tutmaktadırlar.

Eski kuşaklar Allah'a tapınmayı, Dinsel değerlere saygıyı her şeyden üstün tuttıkları halde yeni kuşaklar O'nun kutsallığını anlamadan kabul etmekle yetinmekte kendileri ile Tanrı arasına kimsenin girmesine razı olmamaktadırlar.

Eski kuşaklar ahlakta geleneğin, doğmacılığın, mistik buyrukların egemenliğinden şikâyetçi değillerdir. Yeni kuşaklar ise formüller değil çözümler beklemektedir.

İlk dinsel inançları kimlerin, nasıl bir düşünme ve duygu üstünlüğü sayesinde keşfettiklerini ve bunları içinde yaşadıkları topluma nasıl kabul ettirdiklerini bilimsel bir kesinlikle bilemiyoruz. Ancak Kamu Vicdanı, evrimin türlü aşamalarında kendi amaç ve gereklerine en uygun gelen değerleri yaratmayı her zaman başarmıştır.

İhtiyarlara saygı erdemi de böyle çıkmıştır, muhtaçlara yardım erdemi de böyle çıkmıştır.

Hemen hemen kesin olarak diyebiliriz ki her iki kuşağın da üzerinde tartışmasız birleştiği bir takım ahlaksal değerler bulunmaktadır. Örneğin hiç bir kuşak yurda ihaneti, yalancılığı, hırsızlığı, cinayeti, haksız kazançları (ihtikârı), yasalara—büyüklere saygısızlığı, kini—riyayı, dalkavukluğu kısacası, insan hayiyet ve şereflerinin nirengi noktalarını teşkil eden bu ve bunlara benzeyen erdemlere karşı değildir.

Eski kuşaklar hayat karşısında kadereci ve kaderlerine razı bir tutum içinde iken, yeni kuşaklar, dünyaya yoksulluk içinde sürünmeye gelmediklerine, dünya nimetlerinin her çeşidinden tatmaya hakları olduğuna inanan atılımcı kişilerdir.

Duygu, düşünce ve inançları açısından kuşaklar arasındaki bu farklılıklar eski kuşaklara yenilerin ruhsal bir anarşi içinde olduklarını düşündürmektedir. Gerçekte ise bu, eskilerin yeni durumlara uyum sağlayamamalarından ileri gelmektedir. Kısacası, ortalıkta bir kargaşa bir anarşi yoktur. Bir değişimin, bir EVRİM'in varlığı sözkonusudur.

Konuyu Dinsel açıdan bakmaya çalışalım :

En ilkel Din'lerde bile bir takım ahlak kuralları bulunmaktadır. Eğer Din'lerde böylesine bir takım ülküsel değerler bulunmasaydı toplumlar varlıklarını kolay kolay sürdüremezlerdi. Zira bu değerlere duyulan toplumsal yakınlıktır ki bireyler arasındaki birliği sağlamıştır.

Kabul etmek gerekir ki Din'ler de kendilerini benimseyen toplumların gereksinim ve karakterlerine göre bir EVRİM geçirirler. Çağlar boyunca Din'le Ahlak birbirinin içinde kaynaşmış gibi görünmekle beraber bu iki müessesenin EVRİM'i birbirlerinin paralelinde olmamıştır.

Ahlak; toplumların töre'lerine, ulusal ve bireysel gereksinmelerine paralel olarak zaman içinde değişmek zorunda olduğu halde Din; bir kez kurulmuş ve bu, tüm insanlık için kabul edilmesi zorunlu bir GERÇEK sayılmıştır. Bu muhafazakârlık; kaynağının yüceliğine rağmen zaman içinde yine de bir takım sarsıntılar geçirmiştir, günümüzde de geçirmektedir.

İnsanlar bilimsel bir anlayışla düşünmeye başladıklarından bu yana Vicdan'la Akıl; Rahip'le önceleri Sihirbaz sonra da Bilim

Adamı hep tartışma içinde olmuşlardır. Aklın kuşkuculuğu her çağda TUTUCULUK'la çatışmıştır. Din'le Akıl arasındaki bu çekişmede zafer'in tam olarak hangi tarafta kaldığı söylenemezse de zaman içinde İMAN da bir Evrim süreç'i içine girmiş bir yerde, eski yoğun etkinliğini az da olsa kaybetmiştir.

Konuya ahlaksal açıdan yaklaştığımız zaman, içinde bulunduğumuz yüzyılın bazı yaşlı aydın'ları umutsuzluğa düşürdüğünü görüyoruz. Bunlar, yeni kuşağın gidişatını beyenmemekte, insanlığın ahlak bakımından gerilemekte olduğunu düşünmektedirler. Bize göre asıl tehlikeli olan; eski gelenek ve törelere pek ayak uyduramayanların bu gelişmelere direnmeleri değil, yaşamın yeni koşullarına ayak uydurabilen yeni bir ahlak sistemi yaratılmamasıdır.

İnsanlara yönveren «Ahlaksal Ruh» aslında tutucu değildir. Tam tersi, insanlığı ileriye yönelmeye özendirilmektedir. Bu ilerlemeye ayak uydurmakta güçlük çekenler, toplumda bir Ahlaksal Kargaşa'nın varlığından söz etmektedirler. Oysa ki bize göre bu, bir kargaşa değil bir EVRİM'dir.

Bir ahlak sisteminin DEĞİŞMEZ olarak kalabilmesi için toplumun hareketsiz, statik bir durumda kalması gerekmektedir. Bu ise en ilkel toplumlarda bile olmamıştır. Olsaydı, bizler bugün burada değil mağaralarda olurduk.

Her çağda ahlakın bozulduğundan söz edilmiştir. Böyle konuşanlar ahlakın yeni gereksinimlere göre gelişmesini ahlak bozukluğu olarak görme eğilimindedirler.

Her toplumun bu tür gelişmeleri kendi ortamları içinde incelendiği zaman, ahlaklılık ya da ahlaksızlık şeklinde bir ilerleme ya da gerileme olduğu inancına kapılması kaçınılmazdır. Oysa ki bu değişme o toplumdaki gelişmeler sonucu ortaya çıkan kendi sosyal yapısı için olağan sayılması gereken bir gelişme'dir. Bu nedenle, herhangi bir karşılaştırmada dün ile bugün arasındaki gereksinim farkını gözden uzak tutmamalıyız.

Genç kuşaklar için çekici görünen bu değişim, eski kuşaklar için sakınılması gereken bir EVRİM gibi görünmektedir.

Ahlakın en kesin Yaptırım'ı (Müeyyidesi) yine kendisindedir.

Erdemlerden uzaklaşanların yine Erdemlere sığınmaktan başka kurtuluş çareleri yoktur.

Olaylar göstermiştir ki insanların Ahlaksal inanışları; yaşamları boyunca karşılaştıkları mutluluk ya da mutsuzluğun derece ve türüne göre değişmekte, şekillenmektedir. Fakir ve düşkün zamanlarında başka ahlaksal değerler ağırlık kazanmakta, zengin ve güçlü oldukları zamanlarda ise daha başka ahlaksal değerler ağırlık kazanmaktadır.

Fakat, kim olursa olsun, ister beyaz ister zenci; ister zengin ister fakir, hepsinin akan kanları kırmızı akan gözyaşları tuzludur. Kalp ve vicdan taşıyan her canlının acı'dan ve sevinç'ten aldıkları tad aynı çeşni'dendir. Bunlar insanlığın KARDEŞLİĞİNİ vurgulayan benzerliklerdir.

Ahlak kurallarında amaç, kendimizi mutlu kılmak değil yaşayış ve davranışlarımızla kendimizi mutlu olmaya layık bir hale getirmektir.

Gönül isterki insanlık, bu özdeş duygular önünde benzer sevinç ve heyecanlarla Erdem ve Adalet'in nurlu ışığı altında mutlu olsun.

Dilerizki insanlar, hiç kimsenin yalnız başına azap çekmiyeceği mutlu günlere kavuşsunlar.

Evrenin ulu mimarı biz kullarını Erdemlerinden yoksun bırakmasın.

Yararlanılan eserler :

— Tarih boyunca İlim ve Din	Adnan Adıvar
— Büyük Ahlak Doktrinleri	F. Gregoire - Varlık yayınları
— Dinler Tarihi	Felician Challaye - Varlık yayınları
— İnsanlar ve Ahlaklar	Cemil Sena Ongun
— Çankaya L. yıllığı 1968, 2 ci kitap. 20. yüzyılda ahlak	Panel

- Doğuş Yıllığı 1964, 3 cü kitap.
Tefekkürün en eski kaynaklarında fazilet ilkeleri Esat Ozan
- Doğuş yıllığı 1966, 5 inci kitap.
Türk Masonluğu ve Genel Ahlak ..... Kadri Olcar
- Mimar Sinan Dergisi, 1980, sayı 37.
İngiltere Ana Büyük Locasının kurulduğu çağda
ahlak felsefesi ..... Macit Erbudak

Işığın Çocukları (*)

Münir BERİK

Mesleğimize yeni katılan kardeşler, tekris töreninden başlayarak kendileri için (IŞIK) isterler. Karanlıklar içinden gelenlerin böyle bir özlem beslemeleri anlaşılır bir şeydir. Ama, doğanın ve bilimin nimetlerinden yararlanarak araştırmaya koyulduktan sonra da daima (daha fazla ışık) aradıkları ve ona ulaşmak çabasında oldukları görülür.

Acaba, fikri masonlukta ışığın gerçek yeri ve değeri nedir?

Başlangıçtan beri ışık, korku, esrar, sihir, hayranlık ve şükran hisleri yaratarak insanı daima büyülemiştir. İlkel in-

san, kendisinininki kadar etrafındakilerin yaşamını da ışığa bağlı hissetmiş ve içgüdüsi ile onu güneş, ay, yıldızlar ve ateş olarak belirlemiştir. Psikolojik kabiliyet ve melekele-ri gelişerek güçlü bir dürtü insanı dini ihtiyaçların tatmine yöneltince, ışığı hergün evinde kullanmakla kalmamış, çok yükseklerde ve uzaklarda bir sihirli güç olarak görmüş ve sonradan onu tanrı yapmıştır.

Uzaklardaki ışığın ve kaynağı güneşin, günlük ve belirli dönemlerdeki sürekli değişikliklerini farkederek onunla kendisi ve etrafındaki canlılar arasında bir benzerlik bulmuş ve ışık, insanın gözünde yaşa-

(*) New Age'den derlenmiştir.

mın, yahut doğum, yaşam ve ölümden sonraki yaşamın bir sembolü haline gelmiştir.

Bu ilk değerlendirmeden başlayarak, insan toplulukları ve ya ırklar için ışık yahut onun kaynakları, bazı manevi değerleri, sonsuzluğun bazı yönlerini ve nihayet tanrının tecellisini temsil edegelmiştir.

Plato, (Cumhuriyet) adlı eserinde beşeriyeti, bir mağarada, arkası mağara kapısına dönük, yüzü mağaranın iç duvarına çevrilmiş olarak tasvir eder. Öyle ki, duvarda ancak kendisinin ve dışardaki şeylerin gölgelerini görebilir. Ne var ki, bu yoldan sadece realitenin gölgelerini farketmekte ve gerçeğin ancak yankılarını duyabilmektedir. Böylece mağaradakilerin gözündeki, yalnız, hırslar ve peşin hükümlerle mahiyeti değişmiş bir dünya canlanabilir. Bununla beraber, mağaranın derinliklerinden çıkış kapısına doğru kaçabilen kişi, gözleri ışığa alıştığı zaman, dünyayı asıl gerçekleri ile görebilir. Eğer mağaradan çıkmayı başarabilirse

(İYİLİK) fikrini temsil eden IŞIĞI o zaman kavrayabilir. İyilik fikri, Plato'ya göre, doğru ve güzel herşeyi yansıtır, gerçek ve idrakin kaynağıdır. Bu anlamda denebilir ki, bilgi ve gerçeğin sembolü olarak ışık, hem insanın kendi varlığını araştırmada ona yol gösterir, hem idrak sınırları ötesindeki ışığa ulaşma özleminde onu aydınlatır.

Fikri masonlukta IŞIK, yalnız bilgi ve gerçeğin sembolü olmakla kalmaz, fakat mesleğin özünü kavrar, sembolizmin bütün yönlerini kucaklar. Onun içindir ki, masonlar (Işığın çocukları) diye anılır.

Maddi ışık sayesinde insan, kendisi dahil, hâlikın mucizelerini seyreder, remzi gerçeğin ve bilginin ışığı sayesinde ise kâinatın sırlarını ve bizzat kendi yaradılışındaki harikasının esrarını araştırır, dua eder ve insanın küçük dünyasına ve galaksilerin enginliğine nüfuz etmeğe çalışır. Bununla beraber, başlıca arzusu değişmez olarak aynı kalır: Daha fazla ışık...

Tekris Ya Da Devamlı Doğum

Saffet ÇİÇEKDAĞ

Sevenler Muh. Lo. sında bir süre önce zevkle dinlediğim «Tefekkür Hücresi ve Çile» adlı konuşma bana çok uzakları, eski zamanları, tasavvuf erlerinin yaşantısını anımsattı. Çilenin 'erdirci sır' olarak kabul edildiği mistik dünyada varlık ve yokluk ikileminden 'yokluğu' idrak edebilmek için, yokluğu yaşamak, bunun için de bedensel çile çekmek, yarı aç yaşamak, nefis denen o doymak bilmiyen yarattığı yokluğun duru tahakkümüne sokmak gerekiyordu.

Neler bulmamıştı ki insanoğlu bu amaca ulaşabilmek ve sonra da bunu gösterebilmek için. Bugün bile 'Fakir' denen yokluk erleri bedeninin hiçliğini göstermek için çivi üzerinde trans halinde otururlar, yahut, Rufai tarikatının cezbe halindeki mensupları 'gül yalama' denen kızgın demiri dilleri ile söndürme işlemine girerler. Ancak bu gösteriler işin sonucudur ve hakikat arayıcıları tarafından pek makbul sayılmazlar. Zira devamlı transta ve cezbede yaşamak orada takılmaya yol açar ve sarhoşluk denen akıl ile bağları koparma halini davet eder. Amaç yokluğa erişerek orada kalmak değil, eriştikten sonra geri dönerek, erdemli bir yaşam sürmek ve insanlığa hizmet etmeğe çalışmaktır.

Tefekkür hücresi doğumdan önceki karanlık ana rahmine pek

çok kez benzetilmiştir. Konumuz burada doğumu hazırlayan şartlar, çekilen erdirici çile ve konsantrasyon ile düşünce değil doğrudan doğruya doğumdur. Doğumu hazırlayan şartlar, kişisel inancına göre, her ne kadar tefekkür hücresi ile sembolize edilse de, atalarımızdan gelen genetik özelliklerden tutun da, yetiştirme şartlarımızı ve çabalarımızı da içine alan bir bütündür. Bu çok unsurlu şartlar getirmiştir bizi tekrisin kapısına; teklif eden üstad mutlu bir vesiledir ancak.

Hepimizin yaşadığı, akıllardan çıkmıyacak o anlamlı tören bize artık teklife götüren evrensel dualizmin kapılarını açmıştır. Ön. Üs. Muh. ne güzel anlatır yer karolarının farkını ve mutlak gerekliliğini. Zira önce ikiler zıtlaşacak, sonra bir idrak edilecektir. O ilk tanışmada bize farkın farkında olmak öğretilir.

Her doğum bir şaşkınlıktır. Eski uluların eserlerini okuduğumuzda o kişilerin hayretle seyirde olduklarını duyarız. İster hakikatin üstünün gerçeklerle kaplandığını kabul edelim, ister aramızda 70.000 perde olduğunu varsayalım, görev bunları kenara çekip ilerlemektir. Şaşkınlık her çeşitte altından çıkanadır.

Tekris de bir perdenin kalkması, idrakin açılması, bir özel doğumdur. Bu özel doğumda insan içinin-dışının-ve evrenin meydana getirdiği üçlemenin arasındaki farkın azalmaya başladığını idrak eder. Birinci derecede ona kendisi ve çevresi arasında olan evrensel denge aşılanır. Aklın yap dediği iş kuvvet marifetiyle, güzelliğe bürünerek yapılmalıdır. O güne kadar 'beylik' ve 'basma kalıp' gelen laflar artık bambaşka bir içerik taşımaya başlar. «Kendini bil lafı bundan böyle terbiye edici değil, araştırmaya, soyutu kavramaya yönelik bir emirdir. Kısa vadede amaç gönyeden pergele geçmek, yani ruhun beden üzerindeki hakimiyetini sağlamaktır. Böylece soyuta köprü kurulacak. tekamül yolu fiilen açılacaktır. Amaç ondan sonra ruhu tekamül ettirerek Ev. U. Mimarının boyasıyla boyamak, onun ahlakı ile ahlaklanmaktır. Doğru söyleyenler «Doğum biterse ölüm başlar» diye hüküm koymuşlar. İnsan aklını tutsaklıktan kurtarıp, zamansızlık ve mekansızlık noktalarını aşabilen bir mertebeye eriştiren hep o aşama isteği, perdeleri kenara çekme gücüdür.

Biraz önce bir üçlemeden söz etmiştik. Üçleme denince akla hep Hz. İsa üçlemesi gelir. Şimdi bizim üzerinde durduğumuz üçle-

meyi açmaya çalışalım. İç-Dış-ve Evren demiştik. Şöyle de diyebiliriz : Bedenim-Bedenimi Ben Yapan-Evrensel Şuur. İnançım odur ki canlı kaldığımız sürece bu üçlü birbirleri için vardır ve idrâk edildikçe güç ve etkinlik bulurlar.

Bu arada daha ilk doğumunda genç kardeşimize sükût aşılır. Zaman geçtikçe görür ki, sükût sır saklamayı bilmenin ötesinde, kendisi ile çevre arasında uyum sağlayan yegane sırdır. Zira kardeşimiz sükût sırrına erince anlar ki, sükût susup oturmak değil, aksine konuşmaktır; ancak müsaade edildiği kadar, ilişki kuranın anlayış ölçülerine uyarak. İşte o zaman 'Bizi Biz Yapanla' Sizi Siz Yapan' aynı frekansta buluşur ve sevgi başlar. Bu sevgidir İnsanoğluna, ta eski Hindten bu yana «Om mani padme hum-Evrenle yek vücut halindeyim» lafını söyleten.

Doymak bilir mi insanoğlu, hep kendi anlayışının doruğuna çıkmak istemiş. Önce 'Kendini Bil' ile başlamış, sonra çevresi ile sükût kanunları altında ilişki kurmuş, aşık olmuş, sevmiş, sevilmiş. Sonra birden bakmış ki evrene açılmak da mümkün, günün birinde aşka gelip «Evrenle yek vücut halindeyim» deyivermiş korkmadan. Bunu ona söylettiren herhalde evrenin ta kendisi. İnsan böylece hangi anlayış yolunda olursa olsun kendi dört duvarını birden yok saymış, evrenin şaşmaz yasalarını kendinde yaşamış. Evren ayrıca herkesin evreni, yalnızca bir din veya sosyal klüp mensubunun değil, onu anlamaya çalışan dinsizin de evreni hippie'nin de. Amaç bu noktada insanın gücünü israf etmeden, dağılmadan, kendi meşrebine, yaşam biçimine en uygununu seçip, o yolda idrakini artırmaya çalışmak olmalı herhalde. Bizler de Masonluk yolunu seçmişiz, bize en uygunu o gelmiş.

Gene bu noktada anlatması hem kolay, hem zor bir denge mevcut. Herhalde, insanın kendinden birşey yaratamayacağını, ancak idrakinin artması ve gayreti ile yaratılmışı bulacağını, söylenmiş anlayacağını ve ancak bunlara bir ölçüde yön verebileceğini kabul etmekle başlamak iyi olur. Elektrik de, atomun gücü de zaten var olan güçlerdi, insanoğlunun başarısı bunlara yön vermekte oldu.

«Doğum biterse ölüm başlar» lafı ilk Erich Fromm K. tarafından söylenmedi. «Asır Suresinde» (Kur'an Sure No. 103) söylendi: «Zaman hakkı için-İnsan mutlaka ziyandadır. Ziyandan kurtulan-

lar, iman edip iyi amel işliyenler, başkalarına hakkı ve sabrı vasiyet edenlerdir.» Surenin şerhini yapmak cüretinde bulunmak değil, anlayabildiğimi söylemek isterim: İnsanın doğumuyla beraber ölümü de başlar, ancak manevi ölüme engel olacak, iman edip iyilik yapmanın ötesinde iki sır vardır. Biri hak uğruna savaşmak, diğeri sabretmek ve bunları çevresine aşılama.

Madem ki insan gücü sadece olanı anlamaya, bilemediğiniz bir ölçüde onu yönlendirmeye yetiyor, sonuçta insanoğlunun Önünde iki yol belirmiş. Ya olanı anlamak için bilinebilecek herşeyi bilmeğe talip olacak, yahut da 'o kadar şey de bilinir mi' deyip haline şükredip oturacak. İnsanoğlu kültür ve anlayışına göre bu iki yoldan birine sapmış. Bir tarafta 'bilme' olgusunu kendisine put yapmış, bildikçe mutlu olan, ama bildikçe de övünen, dolayısı ile takılıp kalma tehlikesi çok büyük olan kişi ve toplumlar, diğerk tarafta verilene şükredip, talepte bulunmayan kişi ve toplumlar.

Böyle iki zıt uçta oluşan kutuplaşmanın olumlu yöne kaydırılması inancıma göre 'Talip Olma' eylemi ile mümkün. Talip olma istemekle, dua etmekle, onun uğruna çaba ve gayret sarfetmekle olur. Ve gene denge içinde denge var, çaba işi halletmeğe yetmiyor. Zira «Hak kuvvette değil, kuvvet haktır.» Böylece tekrar «Asr» Suresine dönüyoruz.

İşte insanoğlu bu dengeleri her zaman kavrayamadığı, kavrasa da uygulayamadığı için doğru söyleyenler «Yaşamı kimseye öğretmezsin» demişler. Herkes bu yaşamı kendisi öğrenecek, kendisi gizlerini bulacak, talip olduğu kadarının peşinden gidecek ve ancak hakkı olanı alabilecek. Neye hakkı olup neye olmadığını da, hep, yaşamı süresince, kafasını vura vura sonradan anlayacak. Bu görüş açısından, Masonluğa talip olan, tekâmüle talip olandır, yaşamı öğrenmeye talip olandır. Kendisine bu yolun açıldığını tekris müjdeler, hem de görkemli bir şekilde. Tekris intibalarının o coşku dolu anlatımlarının altında hep bu anlayış yatar. Ve tekris kendini anlayanlar için, anlık yaşanan bir olay değil, devamlı bir doğum olur.

Bazı M. Portreleri (*)

Necmi KARAKULLUKÇU

Size, mümkün olduğu kadar objektif bir gözle, tanıdığım ve rastladığım K. lerden bazı portreler çizerek, onları gruplamaya çalışacağım.

Böyle bir çalışma yapmamın nedenini konuşmamın sonunda anlatmış olabilmeyi dilerim.

Aziz K. lerim, aşağıda 6 grup M. dan sözetmeyi uygun buldum. Hiç şüphesiz bu grupların arasında ve dışında başka gruplara yer vermek veya bazı grupları daha fazla sayıda gruplara bölmek mümkündür. Önemli olan, bazı gerçekleri

vurgulayıp, bundan iyi bir sonuç çıkarabilmektir.

I. Grup K. ler

Bu gruba giren K. ler, gerek M. luğa kabul edilmeden önce, gerek sonra, M. luğu anlamamış ve anlamaya gayret sarfetmemiş olanlardır. Genellikle, kendilerinden önce, M. luğa kabul edilmiş olan bir başka K. in teklifi üzerine, biraz meraktan, biraz hırdan, biraz da, tahkikat sırasında bizim bu durumu farkedememiş olmamızdan, tek-rise kadar gelebilmiş ve aramıza katılmışlardır.

Bu grup K. ler, kanaatimce,

(*) 24 Ocak 1983 günü, Üçışık M. Lo. sında yapılan konuşma.

M. olmayı kendiliklerinden israrla istememiş, teklif eden K. e uymak mecburiyetinde kalmış olabilirler.

Bu itibarla, M. luğa kabul edildikten sonra, burasının kendileri için uygun bir yer ve ortam olmadığını anlayan bu K. ler, yabancılaşmak için, adeta fırsat aramaya başlarlar. Bu rahatsızlık, onları toplanılara katılmamaya sevkeder, nasıl olsa da bu yükten kurtulsam diye, düşünmeye ve fırsat aramaya çalışırlar. Ve çok kısa bir süre içinde istifa ederek aramızdan ayrılırlar.

Bu grupta incelediğimiz K. lerle tekris olmaktan öte, M. lukta müşterek hiçbir yanımız yoktur. Bunların M. luğa kabul edilmelerinde, karşılıklı iki yanlığı vardır. M. olmak istediğini beyan etmekle kendisi, onu önce teklif, sonra kabul etmekle bizler, yanılığı içine düşmüşüzdür.

K. lerim, M. olmak yakaya takılan bir rozetle gerçekleşmez. M. olmak, M. luğa kabul edildikten sonra, o ideale inanarak, o yolda çaba göstermekle, gayret ve samimi istekle mümkündür. Halbuki, bu K. ler, M. olmak için kişisel hiçbir gayret göstermedikleri gibi, K. lerinden de bunu telafi edecek alakayı çok defa

göremezler. Gerçekten, bu ve bundan sonraki gruba giren K. ler, genellikle çekingen davranışlarından, diğer K. lerle kaynaşmaları ve M. luğa ısınmaları kolay ve mümkün olmamaktadır. Bizlerden, gereksiz olmasına rağmen, aşırı alaka beklerler. Bu alakayı göremedikleri takdirde M. luktan soğuma ve uzaklaşma temayülü gösterirler. Aslında, bir M. ilgi beklemekten ziyade, ilgi çekebilmelidir. İlgi çekmeyen bir K. in ilgi beklemeye, belki hakkı olabilir, fakat bu ilgiyi göremiyor diye, M. luğa küsmeye, hiç de hakkı yoktur.

Aziz K. lerim, takdir edersiniz ki, böyle bir K. tipinin oluşmasında, en büyük hata, teklif eden K. e aittir. İleride, genellikle reh. olarak görevlendirilen bu K. imiz, bir yandan, yeteri kadar tanımadan o K. i teklif ederken, öte yandan, tekristen sonra, onu M. luk alemine kazandırmakta gösterdiği ihmalden dolayı, hatalıdır. Reh. K. in bu sorumluluğu, sadece bu gruba giren K. i kaybedişimizde değil, ileride göreceğimiz bazı grup K. lerin oluşmasında da kendini göstermektedir. M. lukta reh. liğin önemini Üs. K. lerime, bu vesile ile hatırlatmak isterim.

II. Grup K.ler

Bu gruba giren K.lerin temelinde, I. Gruptaki K.lerden farkları yoktur. Bu K.lerde M.luğu ne anlayabilmiş ne de anlamaya gayret göstermişlerdir. Ancak, bunlar, uzunca bir süre, M.luğu şeklen sürdürür, toplantılara katılır, hatta görev alırlar. Fakat gerçek M. olmak için gerekli gayret ve fedakârlığı göstermez veya sürdürmezler. Bazıları her şeyi K.lerinden beklerler. M.luğun kendilerine öğretileceğini, kendi katkı ve gayretleri olmadan öğretileceğini, bu işin esasının bu olduğunu zannederler. Bunlardan bir kısmı, M. ların kullandığı sembolleri dış görmüşleri ile değerlendirip, komik, çocukça ve gereksiz bulurlar. Ritüellerdeki diyalogların ve tekrarlanan ifadelerin temel ve felsefi anlamlarına bir türlü inemezler veya inmek istemezler. Görevli olsalar dahi devamsızlık etmeye, devamsızlıkları ise dikkat çekmeye başlar. Başlangıçta bazı mazeretler bildirirler, fakat bir süre sonra, mazeret de bildirmez olurlar. O zaman başka sebebler aramaya başlarlar, bazen bazı K.lerin davranışlarından alındıklarını dahi ileri sürenler olur. Gerçekte bütün bunlar, samimi ve tutarlı bir sebep ve ma-

zeret olmaktan çok uzak, ve de genellikle devamsızlıklarına bir «sebep» bulma gayretlerinden başka bir şey değildir. Sonunda, bunlardan bir kısmı «M.lukta aradığımı bulamadım» gibi, anlamsız bir sözün arkasına gizlenmeye çalışarak, istifa eder giderler. Şimdi K.lerim izin verirseniz, «M.lukta aradığımı bulamamak», sözünün altını çizelim ve üzerinde biraz durmaya çalışalım; Çünkü bu sözü zaman zaman duyacaksınız. Bu söz, aslında, iyi başlıyor fakat kötü bitiyor. Gerçekten, «M.lukta aramak» her M.da bulunması gereken bir özelliktir. Her M. mutlaka aramalıdır. Biz M.nun araması tabirinden **gerçeğin aranmasını kastederiz.** Bu itibarla, bir M. için «aradığımı bulamadım» demek tam anlamı ile saçmadır. Çünkü bunu söyleyen, dünyada gerçeğin olmadığını söylüyor demektir. Oysa dünya gerçekler üzerine kurulmuştur, bir M. un bunu görememesi düşünülemez. Üstelik, bunca M., M. lukta aradığımı bulabiliyor, gerçeğe yönelebiliyor ise, bulamayan o K., ya aramasını bilemiyordur, ya da **bulmasını.**

Değerli K.lerim, yukarıda da dediğim gibi, bu mânâsız mazeret, izah edemeyeceği bir se-

bebin arkasına gizlenme çabasından başka birşey değildir. Tembel bir öğrencinin tipik mazeretini hatırlayınız. Çok çalıştığı halde öğretmenin ona not vermeyişinden yakınır. Bu, çok karşılaşılan çocukça bir sebep olduğu halde, bazı anne babaların hissi yönden etkilendiği de bir gerçektir. Burada önemli olan, o çocuğun ya yeterince çalışmaması, ya da gayret ettiği halde anlayamaması gerçeğidir. Oysa suç, çoğunlukla öğretmenin üzerine yıkılır, yani **gerçek**, zaman zaman gözardı edilir. İşte K.lerim ben, M.lukta aradığımı bulamamak, sözünü yukarıdaki misale benzetirim. Bu sözü kullanan M. K.lerimiz, bence sadece, yeterince anlamaya çalışmıyorlardır. Çünkü M.luğu anlamanın mümkün olamayacağını söylemek kabil değildir. O halde, bu sözü kullanan K.lerimiz için gayret sarfetmiyorlar ve dolayısıyla istifa için sebep arıyorlar, diyebiliriz.

Daima doğruyu söyleyeceğimize göre, I. Gruptakilere nazaran daha uzun süre aramızda kalan bu II. Grup K.ler, yukarıdaki veya benzeri, saçma nedenlerle dahi olsa, aramızdan ayrılmak istiyorlarsa, bunda o K.lerin isteksizliği ve gayretsizliği kadar, bizim de

hatalı olduğumuzu kabul ve itiraf etmeliyiz. Çünkü burada da gene, o K.lerin yeterince tanınmadan teklif edilmesinden başlayıp, Reh. K.in ilgisizliğine ve görevini yapmamasına kadar uzanan, bir hatalar zinciri vardır.

M.luğu iyi M. olamıyacaklardan esirgemeliyiz.

III. Grup K.ler

Önceki iki grupta incelediğimiz K. tipinin benzeri olan bu K.lerin, diğerlerinden ayrıldıkları taraf, M.luğu sürdürmek istemeleridir. Ya da, daha doğru bir ifade ile bu grup K.ler, düşünce ve davranış itibariyle diğerlerinden pek farklı olmadıkları halde, bunu açıkça ortaya koymaktan kaçınırlar. Bunlar M. ismini sürdürmek isterler, fakat gerçek M. olmak için hiçbir gayret göstermezler. Bu K.ler tekris olduktan, bazıları kısa, bazıları oldukça uzun, bir süre sonra, M. lukla olan bağlarını, sadece aidat ödemek suretiyle sürdürürler.

Üzülerek ifade etmek isterim ki, bu grup içinde önemli M.lik görevler almış, hatta Üs. Muh. lik yapmış olanlar dahi vardır. Şüphesiz, bu K.lerin seçiliş ve

teklif edilmişlerinde yapılmış olan hata, daha fazlası ile, K.leri tarafından görev, hatta I. çekicinin çok cömert bir biçimde verilmesi suretiyle, tekrarlanmıştır.

Görüyoruz ki, bazı K.ler, uzun yıllar, hatta çok önemli M.ik görevler yüklenmiş olmalarına rağmen, gerçek bir M. olamayabiliyorlar. O halde, bir K.e görev vermek, hele hele Üs. Muh. görevine getirmek, üzerinde çok ciddi olarak durulması gereken bir husustur. Daha önce bu görevde bulunmuş olan veya bu görevi üstlenmemiş olmakla beraber, gerçek bir M. olduğunu kanıtlamış ve en önemlisi, kendini M.luğa adanmış olan K.lerin, seçimler ve özellikle Üs. Muh. seçimi üzerinde, neden titizlikle durduklarını, sanıyorum yukarıdaki misal, açıkça ortaya koymaktadır. Burada yeri gelmişken, bir nebze, seçim konusuna da değinmek istiyorum.

K.lerim, kanaatimce M.lukta seçim müessesesi, M.ların **hür ve demokratik rejime bağlılığının** sembolik bir ifadesidir. Halbuki bazı K.ler ve hatta bazı Lo.lar, işin bu inceliğini anlamaktan uzak, sanki bir siyasal seçim yapıyormuş havasına girmektedirler. Sonuç-

ta, bir lo.da hasım K.ler oluşmasına, bunların birbirleri ile mevki mücadelesine girmelerine, seçim için kulis yapmalarına ve yapturmalarına, bir grup K.in diğer bir grup K. ile fikir ayrılığı içine düşmelerine ve dolayısıyla lo.da temel unsur olan K.lik duygularının zayıflamasına, Üs.a olan saygının azalmasına ve bizim için bu çatı altında yasak olan, politikaya has davranışların, oluşmasına neden olmaktadırlar. Bütün bunların sonunda da bazı K.lerin M.luktan ne kadar uzakta olduklarını görebilmek pek kolaydır.

Örneğin, lo.lar Genel Tüzüğü'nün amir hükmü gereğince, Üs. Muh. in göstereceği 2 adaydan birini seçmek zorunda olduğumuz halde, bir başka K. in ismini yazacak kadar Üs. Muh.e saygısızlık gösterilebilenlere rastlamak mümkün bulunmaktadır.

Bunun gibi, diğer görevli seçimlerinde boş oy kullanarak, adeta Lo.daki K.lerinden hiçbirini göreve lâyık bulmayan K.lere tesadüf edilebilmektedir. Üzülerek söylemeliyim ki, bunlar M.lukta ciddiyetsizlik örnekleridir.

Aziz K.lerim, değil lo.lar Genel Tüzüğü'nün amir hükmü olarak, diğer görevli seçimlerin-

de dahi, Üs. Muh.in göstereceği veya gösterdiği adayın üzerine aday göstermemek, M.ik bir terbiye ve zorunluluktur. Bu M. kaideleri, M. olmaya gayret sarfedenler tarafından M. geleneklerine gösterilen saygı ile ancak öğrenilebilir.

İnsan M.lukta nefse hakimi-yeti öğrenir, hırslarına set çekebilmeyi öğrenir. Bunun için de M.un Feylesofça bir katlanma alışkanlığı edinmesi gerekir. M.ik çalışmalarındaki kayıtlamalardan herbiri, M. öğretisinin birer unsurudurlar.

Özetle diyebiliriz ki, M.ik seçimler dahi bir semboldür. Çünkü görev almayı isteyenler, M.ik gayretlerinin sonucu olarak, kendiliğinden oraya doğru yaklaşırlar veya ulaşırlar. Ancak, şunu da hemen ilave edeyim ki, görev almak iyi bir M. olmak demek değildir. Görev almaksızın, çok mükemmel M. örneği veren, pek çok sayıda K.lerimizin bulunduğu, hiçbir zaman hatırdan çıkarılmamalıdır.

Şimdi açtığımız parantezi kapatıp tekrar konumuza dönelim. M.luğu sadece aidat ödemek suretiyle sürdüren bu K.ler kendiliklerinden istifa edip aramızdan ayrılmadıkları gibi, K.lerinin de, onları

gayrimuntazam ilan etmeye veya istifa etmiş saymaya eleri varmaz. M.luğa has bir hoşgörü ile, bir gün gene aralarına dönecekleri ümidini yaşatanlar, yanıldıklarını ve kendilerini aldattıklarını da bilirler. Kanaatimce, bizden uzaklaşan bu K.leri geri çevirmek için yapılacak her türlü girişim ve çağrılar sonuç vermediği takdirde, bu K.leri gayrimuntazam ilan etmeye tevessül etmeliyiz. L.G.T. Madde 83 ise, ayrıca, devamsızların Lo. kararı ile istifa etmiş sayılacağını ifade etmektedir. Bu K.ler gayrimuntazam ilan edilmez veya istifa etmiş sayılmazlarsa, M.luğa sadece aidat bağı ile bağlı, bu grup K.lerin sayısı giderek artacak ve M.luk manevi mükellefiyetleri olmayan derneklerden biri haline gelecektir. Devam, bir lo.nın huzur içinde çalışabilmesinin baş koşuludur. Bu K.leri bir kere tekris etmişiz, M.luğun bazı sırlarını vermişiz deyip, onları ilanihaiye aramızda saymak, hence doğru değildir. Çünkü büyük bir hoşgörü ile birkaç yıl uyarılan, çağrılan ve beklenen bu K.ler cevap vermemişlerse, yeminde belirtilen «çağrılara» cevap vermemiş, yeminini yerine getirmemiş sayılırlar.

O halde bunları hâlâ aramızda

saymakla, gerçek K.lerimize ve M.luğa karşı haksızlık etmiş oluruz.

IV. GRUP K.ler

Bu gruba giren K.lerde M.luğu ne öğrenmiş, ne de öğrenmek istemişlerdir. Bunlar aidat ödemelerini muntazam olarak yaparlar, ayrıca, öncekilerden farklı olarak yılda 2-3 defa da göstermelik kabilinden toplantılara katılırlar. Bu suretle, adeta gayriciddi bir biçimde M.luğu sürdüren bu K.lerden bir kısmı, sessiz sedasız olduğu halde, bir kısmı, çok ender iştirak ettiği K. sofralarında veya dış görüşmelerde, pek heyecanlı bir M. olarak görünmeye, ve bu suretle, karşısındaki K.lere, ilgisizliklerinin iş veya meslek nedenine dayandığı izlenimini vermeye çalışırlar. Ashnda bu tip K.ler, her halleri ile M.luğu, sadece şekli yönü ile de olsa, bir yük olarak hissettiklerini, M.luk rozetini taşımaktan başka gayeleri olmadıklarını belli ederler. İlgisiz, isteksiz ve gayretsiz olduklarını açıkça ve samimi olarak söylemek istemezler. Mazeretleri genellikle içten değildir, esasen çoğu kez mazeret de bildirmezler. Mazeret bildirilmesi gereğine ina-

nan bir başka K., kendisine bildirilmiş gibi, onun adına bir mazeret bildirmeye çalışır.

Bu grup K.lerin iş toplantıları nedense, daima 15 günde bir toplandığımız o 18.30 saati civarına rastlar. Bu rastlantıyı bir türlü bertaraf edemezler! Rahatsızlıkları, seyahatleri, misafirleri hep toplantı gün ve saatine tesadüf eder! M.lar bunları çoğu kez ve uzun süre hoşgörü ile karşılar ve geçmesini beklerler. Onları mahcup etmemek için, gerçeği anladıklarını ve bildiklerini söylemek istemezler. Yılda 1-2 toplantıya katılıp, aidat ödemek ve mazeret bildirmek veya bildirtmekle, M.luğu yürütmeye çalışan bu K.lere, bu nedendir ki, Mazeretli K.ler demek, herhalde doğru olur.

Mazeretli bu K.ler ashnda, kendileri için olduğu kadar, gerçek mazeret bildiren K.ler için de zararlı bir davranış olduklarını düşünmezler. Bu K.ler bilmeçidirler ki, M.K.leri, mazeretin gerçek olup olmadığını ayırtetmekte de usta olmuşlardır ve de bu çeşit mazeretlerden artık usanmışlardır.

Şimdi yeri gelmişken bir de M. toplantılarında mazeretin ne olması gerektiği üzerinde

biraz duralım. Bilindiği üzere, mazeret, «kendini veya başka birini özürlü göstermek için ileri sürülen sebep» tir. Ansiklopedi, mazereti ayrıca, «bir kimseyi özürlü gösteren durum veya olay» olarak açıklar. M.lukta da bir mazeret söylendiği zaman bir durum veya bir olay'dan söz edilmelidir. Oysa birçok K. sadece, ... K. imizin mazereti varmış toplantıya gelebilecekmiş veya benzeri şekilde mazeret bildirmektedir. Bu çeşit mazeret bildirilmesi M. lukta, mazeret sayılamaz. Çünkü, mazeretde gelemeyişi zorunlu kılan bir sebep, yani durum veya olayın ifade edilmesi gerekir. Ayrıca, ileri sürülen durum veya olayın, mazeret olarak kabul edilebilir olması da gerekir.

Bunun içindir ki, ner K. kendisine bildirilen mazeretin dayanağını öğrenmeli, hatta araştırmalıdır. Çünkü, genellikle, Üs. Muh. tarafından hoşgörü ile karşılanan bu çeşit mazeretler, bir gün kabul edilmeyebilir. Kanaatimce işin doğrusu da budur. Bu konuda en önemlisi, hiç şüphesiz, kendisine bildirilmeden mazeret bildirmenin, çok yanlış bir hareket olduğu hususudur.

Mazeretli K.ler konusunu bi-

tirmeden, mazeret bildirmek için bazı K.lerin davranışlarından örnekler vermek istiyorum. Ankara V. sinde bir lo. toplantısına katıldığım akşam, K. sofrasında tanıdığım bir K.in, her toplantıya, arabası ile Adana'dan Ankara'ya gelip dönmekte olduğunu öğrendim. Gene bir başka grup K.in, Bursa vadisindeki Nilüfer Muh. lo.nan kendi kendine çalışabilir K. sayısına ulaşmaya kadar, kuruluşundan itibaren her toplantıya, İstanbul'dan gidip geldiklerini anımsıyorum. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bunları anlatmakla, elbette M.luğun, sadece toplantılara katılabilmekten ibaret olduğunu söylemek istemiyorum. Burada belirtmeye çalıştığım şey K.leri ile 1-2 saatlik beraberlik için nelere katlanılabildiği ve M. sevgisinin, K.lik duygu ve anlayışının ve M.luk arayışının ne derece sınırsız olduğunu vurgulamaktır.

V. GRUP K.ler

Bu gruba giren K.lerde, M. luğu ne öğrenmiş ne de öğrenmeye samimi gayret göstermiş olanlardandır. Fakat, bunların dikkati çeken hususiyetleri, ciddi bir devam arzusu içinde

olmalarıdır. Yani devamlıdır- lar fakat gayretli ve istekli de- ğildirler. Gayretli ve istekli olmayışlarının sebebi, M.luğu değişik bir biçimde düşünme- leridir. Yaradılışları veya ka- rakterleri M.lukta beklenen yumuşaklıkta değildir. M. her- şeyden önce, yumuşak bir ka- rakterde olabilmelidir. Mese- lelere olumlu bir yaklaşım içinde bulunmalıdır. Bazı kim- seler, olaylar karşısında, ilkin, sert tepki gösterebilirler. M. luk için önemli olan, böyle bir sert tepkinin ardından, hare- ketinin veya tepkisinin doğru olup olmadığını, objektif bir gözle irdeleyebilmek, eleştire- bilmek veya M.ik bir ifade ile «vicdanının sesini dinleyebil- mektir».

İşte M.dan beklenen yumu- şaklık budur.

Oysa, bu gruba giren K.lerin bir kısmı, M.luğun temel ku- rallarını ve geleneklerini hiçe sayarak, kendi düşüncelerine göre bir M.luk yaratmaya ça- lışırlar. M.luğu henüz anlama- dan girilen böyle bir davra- nışın, tam anlamı ile bir fikir anarşisine dönüşeceğini dü- şünmezler. Buna karşı çıkıldı- ğı zaman da, son derece sınırlenir hatta kırıcı olabilirler. M.luğu henüz öğrenmemiş ol-

dukları için, olayı objektif bir gözle göremezler, ya da vic- danlarının sesini dinleyemez- ler.

Bunlar genellikle Mimar Si- nan dergisini dahi okumazlar.

Bu K.lerle karşılaştığımızda, Mimar Sinan'da çıkan yazılar- la ilgilenmemiş ve onları oku- mamış olduklarını kolaylıkla sezinleyebilirsiniz.

Bu K.ler M.luğun geleneksel sembol ve müesseselerini de benimsememişlerdir. Hatta bazıları, bir başka grupta in- celediğimiz K.ler gibi, bunları komik, anlamsız, gereksiz ve çocukça bulurlar. Ritüelik ba- zı konuşma ve hareketleri, sa- dece satıhta değerlendirerek alaya alıp, bir ilkokul çocuğu- nun davranışı ile, etrafındaki K.lerine espriler yaptıklarını zannedenlere dahi rastladığı- mı, derin bir üzüntü ve acıma hissi içinde söyleyebilirim.

Bu gruba girenler, M.ik yaşı ileri olan K.lerin bilgi ve tec- rübelerine itibar etmezler. Ya- ni M.luğun Üs.dan öğrenilece- ği gerçeğine katılmazlar. M.ik yaşı ileri olan K.lerin uyarıla- rına kulak asmazlar. Bu iti- barla da, bu grubun hedef ola- rak seçtiği ve karşı olduğu K.ler, genellikle, M.ik yaşı ile- ri olan K.ler ve Üs.lardır. Bun-

ların bazıları, M.lukta geleneklerin ve geleneklere bağlılığın ne derece önemli olduğunu bilemedikleri veya kabul etmedikleri için, ayrıca kendilerine has bir M.luk anlayışı içinde olduklarından, sürekli olarak bir değişiklik veya yenilik tarafıslı görünürler.

Halbuki, gerçek M. olmak isteyen bir K.in, M.lukta ilk olarak öğrenmesi ve kabullenmesi gereken kural, «M.lukta yenilik olamayacağı» kuralıdır. İlk işitildiğinde, akla yatkın olmadığı zannedilen ve zihinde bazı soru işaretlerine yol açabilen bu sözü, bu ve benzeri şekilde çokça duyacaksınız. O zaman, izin verirseniz, M.lukta neden icat olamayacağını, bunun bir DOGMA olmayıp, aklın zorunlu olarak vardığı ve kabullendiği bir kural olduğunu, kendi düşünceme göre, açıklamaya çalışayım.

Landmark'lar ve onların değişmezliği prensibi her vesile ile işlenmiş ve açıklanmıştır. Ben burada, bunların dışında, bazı noktalara temas etmek istiyorum.

Aziz K.lerim, bilindiği üzere, M.luk bir insanlık ma. inşa etmeyi, ülkü olarak benimsemiştir. Bu hedefe varabilmek için de, bireyleri, insan olarak

ahlaki yönden en doruk noktaya erdirmeye ve yüceltmeye çalışır. İyilik, sevgi, samimiyet, doğruluk, hoşgörü, yardım gibi en değerli duygusal ahlak kurallarını, kardeşlik adı altında geliştirmeyi amaçlar.

Şimdi size sormak isterim. Bunlar zamanla değişebilen değerler midir? Bunları değiştirmek mümkün müdür? İyilik kavramı, bu yüce duygu, ilk insanda idraki ölçüsünde ne ise, bugün de odur, yarın da o olacaktır. Bu engin duyguların nesini değiştirebiliriz? Gayemizi düşünürsek, bunları değiştirmenin, mümkün olamayacağını kolayca söyleyebiliriz. Demekki, bu yönü ile de M.lukta icat olmaz.

M.lukta yenilik ve değişiklik yanlıslı olanlar diyeceklerdir ki, efendim, biz bu ahlak kurallarını, bu yüce duyguları değiştirelim demiyoruz. M.luk ideale varıştaki yöntemlerdir, bizim değiştirmek istediklerimiz. O halde, şimdi konunun bu yönü üzerinde de biraz duralım. Yöntem, bilindiği üzere, gayeye varmak için seçilen yol'dur. M.luk yukarıda belirttiğimiz gayesine varmak için, asırlardır, gelenek haline gelen kaideler oluştur-

muş ve bunları sembolik biçimde uygulamış ve uygulamaktadır. İşte yenilikçilerin istediği bunlarda değişiklik yapmak olabilir. Fakat aslında bunların asıl değiştirmek istedikleri, özellikle ma. içi çalışmalarda, sembol, gelenek ve ritüellere dayanan bir takım kayıtlamalar ve yasaklardır. Ya da uyulması gereken emirlerdir. Bunların en başında da Üs. Muh.in sınırsız yetkileri, daha geniş anlamda da, Üs. Muh. yetkilerinin kaynaklandığı Bü. Lo. ve Bü. Üs.in emir ve talimatları gösterilebilir. Diğer kayıtlamalar, bunların sonucu olduğu için aynı mahiyettedir. Sembolik olarak Üs. Muh.in şahsında toplanan bu sınırsız irade gücü, M.luğun ancak Üs.dan öğrenilebileceğini ifade eder. Üs. Muh.dir M.luğu K.lere öğretecek olan. Gerçekten K.lerim, M.luk belirli bir davranış biçimi ile kendini gösterir. Bunun için de, M.luğun iyi öğrenilmesi gerekir. Bir reh. veya bir Üs. olmayınca, ciltlerle kitap okusanız M.luğu tam olarak öğrenemezsiniz. M.luk hakkında yapılan incelemeler, size sadece, Üs.ı kolayca anlamayı sağlayabilir. Şu halde, Üs. Muh.in şahsında toplayarak izaha çalıştığım sembol ve kayıtlamaların tümü, yani

M.luğun gelenekleri, davranış biçimi, yasakları v.b. şeyler, konunun şekli yönüdür ve değiştirilmesi, sadece, yetkili kurulların kararı ile mümkündür. O kurullara usulü dairesinde yapılacak öneriler onaylanırsa değişiklik yapılabilir. Fakat bu, «M.lukta icat olamaz» kuralını bozmaz, çünkü, değişiklik yetkili kurul kararı ile olmuştur. O halde, bir M.un, kullanılan yöntemlere bir yenilik ve değişiklik getirmesi girişimi, bunun bir öneri şeklinde, gerekçeleri ile, usulüne uygun olarak, yetkili mercilere sunulmasından ibaret olabilir.

Oysa, M.lukta yenilik ve değişiklik taraflısı gözüken bu grup K.ler, düşüncelerini öneri şeklinde değil, genellikle eylem şeklinde geliştirmeye çalıştıkları için, M.luğa ters düşmektedirler. Bu K.ler anlamlıdır ki, öneri dışında hiçbir hareket tarzı M.ik olmaz ve buna müsaade edilmez. Özetle, bizim yöntemlerimiz geleneklere bağlılığı ile bugünküler üzerine kurulmuş ve gelenekleer bağlılığı ile bugüne kadar yaşamıştır. Bu gelenekler yıkılırsa, M.luğun da temeli yok olur. Bu çatı altında olanlar M.luk geleneklerine uyacak ve ona sahip çıkacaklardır. Aksi halde M., bilinçsiz

bir şekilde kendini inkâr etmiş olur.

VI. GRUP K.ler

Her cemiyette olduğu gibi, M. lukta da yükü çeken veya omuzlayan ve gerçek M. olmak için gayret sarfeden, pek çok sayıda K.imiz vardır. Yukarıdaki ilk 5 grup K.lerin sayıları toplamı bu VI. grubun sayısı karşısında çok azdır.

Bu gruptaki K.ler hemen bütün toplantılara katılır. Varsa mazeretleri samimidir ve daima bildirilir. Aidat ödemelerini zamanında yaparlar. M. luğun icabettirdiği maddi ve manevi bütün fedakârlıklara katlanırlar. M.luğu öğrenmeye gayret ederler ve hiçbir şey beklemezler. Şekli yünden M. oldukları kadar esas yünden de M. durlar. M.luğa son derece bağlı ve M.lara saygılıdır. Kendilerini M.luğa o kadar vermişlerdir ki, M.luk söz konusu olduğunda, her şeyi bir yana bırakabilirler. Bunlar için M.luk diğer uğraşları karşısında mazeret teşkil eder.

Hiç şüphesiz M.luğu yüzyıllar boyu yaşatan ve yaşatacak olanlar işte bu inançlı K.lerimizdir. M.luk sevgisi de işte budur.

Bu grup K.leri anlatmak imkânsızdır, onları ancak anlamak mümkündür. Anlamayı da sizlere bırakıyorum.

Aziz K.lerim, söylemeye gerek yok ki, bu çalışmayı, ne bir K.i yermek, ne de övmek için yapmış bulunuyorum. Zaten bir M. K.lerini ne yerer, ne de över. Yukarıda arz ettiğim hususlar bizim gerçeklerimizdir. **Bir M. gerçeği aramalıdır.** Ben de bu çalışma ile, K.lerimin düşünce ve duygularına tercüman olarak, bir gerçeği dile getirdiğim kanısındayım.

SONUÇ

Yeni M. K.lerim, konuşmamın bu kısmında özellikle size hitap etmek istiyorum. Yukarıda sizlere birkaç K. portresi çizmeye çalıştım. Aslında bunları keskin çizgilerle birbirinden ayırmak imkânsızdır. Bu arada yer yer bazı M.ik kuraları ve gelenekleri de hatırlatmak istedim. Değerlendirmelerimde yanlıgı içine düşmüş olabilirim. Fakat, şunu bilmenizi isterim ki, bu çatı altında bu veya benzeri K. tipleri ile karşılaşabilirsiniz. Böyle bir durumda sakın kabahati M.lukta aramayın. Bugüne kadar, istekte bulunmamız dışında, M. olmak için henüz

hiçbir şey yapmış değilsiniz. Yapılan herşeyi biz size yaptık. Sizi biz M.luk dünyasına getirdik. Eğer gerçek M. olmak istiyorsanız, şimdi de sizin biraz gayret sarfetmeniz gerekecektir. Gayret ederseniz bu yolda bütün K.lerinizi yanınızda bulacaksınız. Aksi halde, bu sıcak yuvada gittikçe yalnızlaşacak ve huzursuz olacaksınız.

Yukarıda 6 grupta topladığım M. portrelerinden ilk 5 grup M. luktan uzak K. grupları idi. Bu 5 grubun içinde herşeye rağmen benim en saygı duyduklarım I. gruba girenlerdir. M.lukta kendinize yol çizerken, eğer VI. Gruba giremeyecekseniz, o zaman lütfen I. grubu tercih ediniz.

Aziz K.lerim, çizmeye çalıştığım K. tiplerinden de anlaşılacağı üzere, M.luk aslında hem çok kolay, hem de çok zordur. M. olmak için önce M. olmaya gayret göstermelisiniz. Bu gayreti göstermeden, diğer K.lerinizden alaka beklemeye pek hakkınız olamayacağını bilmelisiniz. Unutmayınız ki, M.luktan ve M.lardan ancak verebildiğiniz sürece, fazlasını alabilirsiniz. M.luğu yakaya takılan bir rozetten ibaret görmeyiniz Sadece M. olmayı istemek, M. olmak için yeterli

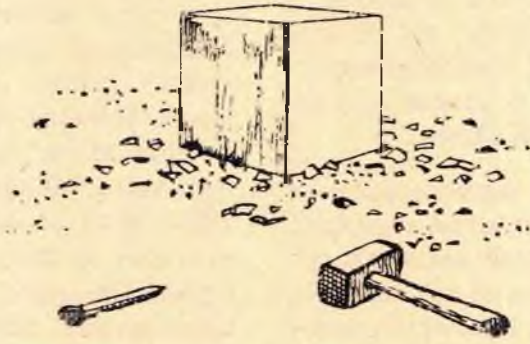
değildir. Bu yolda çalışmak, gayret gerekecektir. Yapacağınız ilk iş M.luğa kulak vermektir. Bunu yapmazsanız, ilginizi esirgerseniz, M.luk dünyasından uzaklarda ve habersiz kalırsınız. Alakanızı artırdığınız ölçüde işinizin kolaylaştığını göreceksiniz ve büyük bir zevk duymaya başlayacaksınız. Bu size, gittikçe artan bir tempo ile, gerçek M.luğa doğru yol almanızı sağlayacaktır. Şunu unutmayınız ki, sizden M.luk adına istenen şey, çok azdır. Aidat ile devamı zaten taahhüt etmişsiniz. Şimdi bize olan yakınlığınızı sürdürerek samimi ve istekli olduğunuzu, önce kendinize sonra bizlere kanıtlayınız. Kendi kafanıza ve anlayışınıza göre M.luk yaratmaya çalışmayınız. M.luğu ancak, en doğru şekli ile, sizden önceki M.lardan ve özellikle Ü.s.dan öğrenebileceğinizi aklınızdan çıkarmayınız. Sizden sonraki M.lara da M.luğu sizin öğretebileceğinizi unutmayınız. **M. Sinan'ı ve diğer M.lik yayımları mutlaka okuyunuz.** Ritüelleri tekrar tekrar gözden geçiriniz. Onların birer fuzuli tekrar olmadığını, çok derin anlamlar içerdiğini farkedeceksiniz. K. sofralarına mutlaka katılınız. Varsa, kafanızda düğümlenen noktaların aydınlanması için

K.lere yaklaşabileceğiniz en sıcak ortamdır orası.

Eminim ki bu davranışlarla,

kısa sũrede, inançlı bir K. ve Ős. olacaksınız. Bu da size gerçek ve iyi bir M. olma yolunu açaacaktır.

İnsan Ruhunun İyilik ve Kötülük Kapasitesi

Albert Pike den derleyen :
Raşid TEMEL

Ulu Mimarın öğrettiği derslerde bizlere büyük görevler telkin edilmekte ve çok şeyler istenmektedir. Bunları tam bir sadakatle yerine getirmemiz, hiç şüphesiz zekâmızdan beklenmektedir. Bu durum bizi ister istemez insan tabiatının değeri ve insan ruhunun muazzam kuvvet ve kudreti üzerine düşünmeye yöneltir.

İnsan ruhu daima nura, Yaradana ve sonsuzluğa erişmek için çabalar. Bilhassa felâketlerle karşılaşınca. Böyle anlarda başkalarının tesellisinden ziyade İlâhî yardımı bekleriz. Derin elemelerde yalnız Allahın giderebileceği bir iç sıkıntısı vardır. Felâketin giderilmesi meselesinde sadece zihin çalışır ve halâsı manevî varlıkta arar.

İçimizde açıklıkla anlayabileceğimiz pekçok şey vardır. Bu uykulayan şuuru canlandırmak ve nura kavuşturmak, kalem veya sözle olsun her Masonun görevidir.

İçimizdeki hayatın şiddet ve heybetinden habersizizdir. Sağlık,

hastalık, sevinç keder, başarı, düş kırıklığı, hayat ve ölüm, aşk ve kin hepimizin bildiği ve konuştuğu sözcüklerdir. Ama içimize ne dereceye kadar girdiklerini bilemeyiz.

Birşeyin kıymetini veya anlamını onu kaybetmeden asla anlamayız ve öğrenmek zahmetine katlanmayız. Vücudumuzdaki organlar, sınırlar, adeler sessizce görevlerini senelerce yapırlarda bizler bunların kıymetlerini bilemeyiz. Ancak bunlardan biri arızalandığı zaman değerinin farkına varır, mutluluk ve rahatımıza ne kadar luzumlu olduğunu anlarız. Mülk, huzur, sağlık sözcüklerinin anlamını, ana, baba, evlât, dost, sevgili gibi sevdiklerimize verdiğimiz lâkapların zengin ifadesini bunları kaybetmeden bilmeyiz anlamayız. Kaybedince karanlık ve kasvetli boşluğa boş yere elimizi uzatır, gözlerimizi dikeriz. Aslında sevdiklerimizi bu boşlukta kaybetmiş değiliz. Onlar daha da gerçek olmuş, sevgi ve dostluk ölümün soğuk damgası ile mühürlenerek sonsuzlaşmıştır.

Ruh hernekadar hayatın günlük uğraşlarına kendini kaptırılmışsa da nerede olduğunu, etrafında ve üstünde neler olduğunu bilme hassasını kaybetmez. İşte Masonik kültürümüzün bir kısmında, bu Ulvi bağların izlerini aramak, kaybolan veya solan fedakârlık, alicenaplık hislerini canlandırmak, Allahın şefkat ve sevgisini ruhlarımızda toplamak ve kendimizi bunların rehberliğine bırakmak olmalıdır.

İnsanın bütün tavır ve hareketlerine tarafsız bir tek yasa hükmeder. Bütün olayların, talihlerin, yüksek alçak herşeyin değerini ve niteliğini akıl tayin eder. İşin esası bunların ne oldukları değil fakat sahiplerine ne hissettirdikleridir. Bir kral hırsın, korkunun, şehvetin ve her türlü aşağılık arzusunun esiri olarak adi, aşağı olabilir. Sade bir yurttaşta kaderine manen hükmederek hür ve yüce bir varlık olabilir.

İnsan kendi kader denizinde bir damla olmadığı gibi, olayların sürüklediği sorumsuz ve aciz bir kimse de değildir. Aynı olaylarla karşılaşan değişik kimseler farklı sonuçlar alırlar. Birini yıkan felâket, keder ve fakirlik diğerini geliştirir ve kuvvetlendirir. Bir kimse kendi durumu ile ilgili şartları manevi ve entelektüel açıdan gayesine göre eğebilirse insanlık hassasını göstermiş olur. İnsanı hayvandan ayıran başlıca şeyde bu arzusuna hükmetme kuvvetidir.

Çocukta gelişen iyi ahlâk duygusu tabiatının yeni bir parçasıdır. Allah vergisi olarak meydana çıkan bu yeni kuvvet, hükmeden kuvvet olur. Nekadar batarsa batsın Allahın inayetiyle kendisinde yükselme kuvveti bulamayan bir kimse yoktur. Çünkü Allah insanların yükselmesini ister. Onlarda yükselecektir. Herkeste var olan bu kuvvet, fazilet ve mutluluğu artırma yolunda kullanılmalıdır. Olayların mahkûmu olmaktan kurtulmalı, onları yapan ve kontrol edenin kendimiz olduğu bilinmelidir. Hayatı da dünyamızda kendimiz yaparız. Neşeli bir kimse ile kederli bir kimse aynı şeye gözlerini dikseler görüşleri değişik olur. Birine herşey güzel ve mutlulukla doludur. Onun nazarında hayat tatlı bir meltemle titreşen yaprak ve çiçeklerdeki neşe gibi parlaktır. Ona her yerde gözle görülebilen çok fazla şeyler görünür. Diğerine ise kederli ve durgun olarak aynı şeye bakarken herşey hastalıklı, neşesiz ve kasvetli görünür. Derelerin şırıltısı onu rahatsız eder. Dalgaların köpürmesi ise hiddet ve şiddet etkisi bırakır. Neşeli ve tatlı gün ışığı gözlerini kamaştırır. Karamsarlığından, sanki kaybettiği mutluluğun cenaze törenini seyretmemek ister gibi gözlerini kapar. Göz, görmek istediğini görür, kulak duymak istediği nağmeyi duyar, dış dünyamız da iç dünyamızın yansımasıdır.

Bir Mason unutmamalıdır ki sosyal hareketlerimiz, çevremize uymamız ve uyma isteğimizle hayat ve dünya kendi yarattığımız şeylerdir.

Egoist, soğuk, hissiz olanlara, mağrur, küstah, kibirli olanlara, hakkından fazlasını isteyenlere, kıskançlara, aç gözlü olup tatmin olmayanlara, başkalarının iyi veya fena görüşlerine makul olmayan hassasiyet gösterenlere, sosyal yasaları çiğneyenlere, kaba, haşin, namussuz ve şehvet düşkün olanlara sosyal durum kendiliğinden onların karakterine en uygun olan huzursuzluğu, düş kırıklığını ve acıyı verecektir.

Sevgi ve hasenat egoistlik etrafında dönmez. Soğuk insanlar soğukluğu, mağrurlar kibiri, hırslılar hiddeti, zorbalarda kabalığı beklemelidir. Başkasının haklarını yiyenler kendi hakları yendiği zaman şaşmamalıdırlar.

İnsanların çoğu nazikleri nezaketle, müşfikleri şefkatle karşılar. İyi bir insan Dünyada iyilik olduğunu bulacak, prensip sahibi

bir insan başkalarının zihinlerinde de prensip olduğunu görecektir, namuslu bir insan Dünyada namus olduğunu anlayacaktır.

Meşru olmayan kazanç ve zevk teklifleri, namuslu adamı daha namuslu, temiz insanı daha temiz yapar ve onun faziletini ve bu yüzden duyduğu kırgınlığı en yüksek seviyesine çıkarır. Böylece kolay çıkar, emin fırsat ve cazip şans teşvik edenin yüz karası ve mağlubiyeti olur. Namuslu ve dürüst insan bütün bunların ve teşvikin kendisine yaklaşmasını beklemez.

Lâkin namussuz ve temiz olmayan, sahte kalpli, başdan çıkmış ve şehvet düşkünlerine her gün her yerde, her düşünce ve hayallerinde sayısız fırsatlar çıkar. Düşman kapının önünde götüldükçe teslim bayrağını çeker, ve kalbinin kapılarını, büyük bir konuk severlikle, ardına kadar açar.

Allahın varlığına ve bizim iyilik ve islahımıza yol gösterdiğine inanırız. O bize günaha ve perişanlığa karşı koyacak akıl da vermiştir. Onu tanımak ve kemale ermek için bizi hayatta sonu gelmeyen ilerleme ile hedeflendirmiştir. Bütün Masonların buna inanası gerektiği gibi sen de buna inan. O zaman sükûn içinde yaşar, sabırla tahammül eder, azimle çalışır, güler yüzle nefisinden feragat eder ve büyük hayatın büyük savaşını kazanırsın. Bu prensipleri bırakınca geriye ne kalır?

Masonluğun öğrettiği Allaha, sonsuzluğa, fazilete, inanç prensiplerinden mahrum kalan bir kimse, günaha sefalet ve karanlığa gömülerek mahvolacaktır. İnsan bütün bu gerçeklerden mahrum olursa hayvan seviyesine iner. Öyleyse mutlu yaşamak istiyor isek Masonluğun öğrettiği bu gerçeklere sımsıkı sarılmalıyız.

İç güdünün hayvanlara lüzumlu olduğu kadar, İlâhi emirlere, fazilete ve Allaha inanç da insanların doğru yolda yürümesi için elzemdir. İnsan tabiatından ahlâksal ve dinsel inançların topdan inkârı, yıldızlardaki çekme yasasını, hayvanlardaki iç güdüyü ve vücuttaki kan dolaşımını inkâr etmekle birdir. Allah insanların toplum halinde yaşamalarını takdir ve tayin etmiştir. Toplumun hayatı onun ahlâksal durumuna bağlıdır. Halkı maneviyat, zekâ, dürüstlük, itidal ve iffeti toplum mutluluğa ulaştırır, ona refah getirir. Aşırı bencillik, şerefsizlik, taşkınlık, sefahat, fitne, fesat ve cürüm toplumu felâkete sürükler, onu hızla eritip mahveder. Sevdiklerimizde üstün nitelikler ararız. Bu meziyetlere hâlel gel-

memesi için ölçüsüz derecede hassasiyet duyarız. Ondaki şeref, sadakat, şöhrat ve şefkat gibi meziyetleri kuru bir kardeşlik ve dostluk bağları ile mukayese bile etmeyiz.

Ebeveynimizin iyi, şöhratlı olması bizim için ne kadar mukaddesdir. Bir çocuğun ruhunu ebeveyninin namussuzluğu kadar etkiliyen ne olabilir. Her ebeveyn çocuğunun iyi olmasını ister, ona bütün sevgisini verir ve emeklerine lâyık olmasını şeref ve mutluluk yolunda ilerlemesini arzular. Bu yolda faziletsiz bir adım atamaz. İşte toplum ilişkilerinde hayat budur.

Şayet herhangi bir usulle hayatın ızdırap ve zevke karşı hissizlendirilmesi mümkün olsaydı ve insan kalbide taş gibi katılaşırsa idi, o zaman tamah, hırs ve şehvet yolunu burada bulur, bunada kimse şaşmazdı. Yani hayvanlar gibi bütün çabalarımızı dünya işlerine hasredersek kulaklarımız manevi çağrılara tıkalı kalır.

Ama bizler mantığın ve vicdanın sesine kulağın tıkayacak hissiz hayvanlar değiliz. Ruhumuzda pişmanlığa muktedirdir. Felâketler bizi ezdiği zaman ağlarız, üzülürüz, kedere kapılırız. Keder ve ızdırap inançsızlıktan ve menfaatten başka şeylerde arar.

Biz kalbimizdeki korku, endişe, ümitsizlik ve dert gibi şeyleri bir gayesi olmadan boşuna taşımıyoruz, bunun bir sebebi olması lâzımdır. Mükâfatı veya faydası olmadan rahat ve neşe ile geçecek günlerimizin bozulmasını, keder ve felâketlerle gölgelenmesini, ızdırap, hastalık ve hüznüyle bile bile zehirlenmesini kabul etmeyiz. Narin, merhametli, hassas ve üzülebilen insan tabiatı bir hiç için acı çekmez.

Hayat yolumuz nasıl çizilmiştir? İnsan, hernekadar acı çekerek, neşelenerek, severek, nefret ederek, ümid ederek ve korkarak dünya işlerine zincirlenmişse de, manevi yönünü bulmak için Kâinatın en ücra köşelerini araştırıp Ulu Mimara yaklaşma imkânlarına sahiptir. Ancak bu varlığın etrafına zamanın perdeleri çekilmiştir. Aralıklarından ara sıra sonsuzluk pırıltıları görünür. Akıllılar ve iyiler öğretmeleriyle ve kanlarıyla bu gerçeği bütün devirlerde açıklamaya çalışmışlardır. Sevdiklerimizin ruhları, hayalleri geceleri sürgülenmiş kapılarımızdan içeri girseler, çürümüş ölümler dirilerek Mason Mabetlerimize süzülseler bize öğretecekleri şey, hayatın korkunç gerçeklerinden, boşuna geçmiş yılların hatıralarından, kaçırılan fırsatlardan başka birşey olma-

yacaktır. Vcdanımıza ve varlığımıza hitabederek kulaklarımıza devamlı olarak şunu bağıracaklardır. «Yaşarken çalış, ölüm geldikten sonra buna fırsat olmayacaktır.»

Ruhun felâkete uğramasına karşı matem tutulduğu görülmemiştir. İnsanlar ölümlerine ağlarlar ve onları seremoni ile ebedi istirahatgâhlarına götürürler. Ölmek üzere olan ruha ağlama sızlama olmaz, kaybolmuş ruha cenaze merasimi de yapılmaz. Buna rağmen insan akıl ve ruhunun başka hiç bir yerde benzeri olmayan bir değeri vardır ve herşeyden fazla değere lâyıktır. Hele tekbaşına kalmış bir insana bunlar herşeyden fazla lâzımdır. Kalbde korunan hazineler, ruhdaki işlenecek bakir madenler, geniş ve sonsuz düşünce alemi, iyi niyet ve ümit yükleri altından, parlak definelerden daha makbuldür.

Hakikatte akıl üzerinde fazla durulmamış ve ne olduğu bilinememiştir. Akıl çok az kimsenin gerçek değerini bildiği, insanın benliği, iç dünyası, ulvi enerjisi, ölümsüz düşüncesi, sınırsız kudret ve sonsuz ilhamdır.

İnsanlar ruhlarının değerini takdir etmezler. Akli kudretleriyle iftihar ederler. Lâkin kendi kafalarının sonsuz iç değerini göremezler. Fakir bir adam bir saraya girdiği zaman karşılaştığı haşmet ve zenginlikten, kıskançlıkla aklının iç değerini ve vekarını unuttur, etrafındakileri varlıklarından dolayı üstün sanır ve kendisini zavalı hisseder. İnsanlar kendilerini zenginlik, mevki ve başkalarının kendi haklarındaki düşünceleriyle ölçerler.

İnsanlar arasındaki fark onların tabiat ve iç güçlerinden ziyade ifade kabiliyetlerindedir. Bazı kimseler düşüncelerini kelimelere dökebilirler, ve karşılarındakilerine bunları hissettirebilirler. Dehanın azametî, faziletin güzelliği herkesin anlayacağı gibi izah edilirse, sayısız zihinlere girer ve paylaşılır. Şiir ve nesir konuşursa resim, musiki, heykeltıraşlık gibi güzel sanatlar görülür ve hissedilirse, yurtseverlik, yardım ve fazilet coşturucu bir etkiyle konuşursa, binlerce kalp neşe ve vecde gargedilebilir. Böyle olmasaydı belâgat olmazdı. Çünkü diğer kalpleri teşvik eden ve coşturan kuvvet ve kudret belâgattir.

Yurtseverlik, fazilet, alicenaplık, şeref ve haysiyetin sesine bütün telleriyle cevap vermeyecek kadar aşağılık malzeme ile yapılmış bir kalp olamaz.

İyilikle etkisi altına alınamayacak bir kimse yoktur. Evrendeki bütün iyilikleri, bir aynanın güneş ziyasını bir noktaya verebilmesi gibi toplayan muazzam bir iştir. Dünyamızdaki varlıklara kıymet veren yalnız ruhdur. Dünya gayelerine doğru dürüst erişebilmek ancak ruhu lâyük olduğu mertebeye yükseltmekle mümkündür.

Hiç bir saltanat, taht veya senelerin tecrübesi, nede geniş bir imparatorluk tek bir düşüncenin ihtişam ve azametiyle mukayese edilemez.

Ulu Mimarı bize tanıtan, Evrenin bütün hazinelerini açan anahtar, zaman, zemin ve sonsuzluğa hükmeden kuvvet yalnız ve yalnız düşüncemizdir.

Filatelî'de Masonluk

Tarık GÜNER

Bugüne kadar bu dergi sayfalarında «Masonluk ve Filateli» başlığı altında, adına pul çıkartılmış ünlü kişilerden Mason olanları tanıtmaya çalışmıştık.

Bu kez, doğrudan doğruya Ma-

sonlukla ilgili olarak çıkartılmış pul ve damgalardan söz etmek istiyorum.

Günümüze kadar Anti-Masonik amaçlarla çıkartılmış bir tek seri pula rastladık.

Sırbistan. 22 Ekim 1941

Yukarıdaki pullar 22 Ekim 1941 tarihinde Nazi İşgali altında bulunan Belgratta açılan bir «Anti Masonik sergi» onuruna çıkartılmıştır. Pullar

«Artı» değerlidir. Satılacak pullardan sağlanacak «Artı» değer'in açılacak Anti-Masonik propaganda için sarfedileceği açıklanmıştır.

Buna karşılık Masonik bir olay dolayısıyla Fransa'da bir pul çıkartılmış ve bir özel damga kullanılmıştır. Pul ve özel damga aşağıda görülmektedir.

Z A R F

Pul Fransız «Grand Orient de France»'ın kuruluşunun 200. yıldönümü onuruna çıkartılmıştır.

Brezilya hükümeti de aynı zamanda Mason olan, kendi PTI teşkilatının kurucusu Hipolito José da Costa'nın (33) ölümünün 100. yılı anısına bir pul

çıkarmıştır. Costa Mason'luğa 59 No.lu Washington locasında kaydolmuştu. Brezilya Masonik-Filateli kulübü bu pulu özel olarak hazırladığı zarflar

Clube Filatélico Maçonico do Brasil

üzerinde kullanmış ve özel damga ile postadan geçirtmişti. Bu suretle zarflar hem filatelik hem de Masonik bir belge niteliğini kazanmıştı.

Filatelide bugüne kadar yukarıya aldıklarımızın dışında bir pul çıkartıldığı ya da bir özel damga kullanıldığı bilinmemektedir.

Filateli'de kullanılan Masonik İşaretlerle ilgili olarak aşağıda sunacağımız bilgiyi ünlü bir Filatelist olan Herman Herst Jr. (32) dan almış bu-

lunuyoruz. Herman Herst birader özellikle, «Postada kullanılmış masonik işaretli Posta damgalarını toplamaktadır. Bu konu ile ilgili çok ilginç ve değerli bir koleksiyon geliştirmiştir. Kendisi zaman zaman davet edildiği localarda konu ile ilgili olarak görünümlü bir takım konferanslar vermektedir.

Ricam üzerine bu konferanslardan birinde kullandığı materyelden bir kaçının fotoğrafını göndermiştir.

Amerika'da ilk posta pulu 1847 de kullanılmaya başlanmışsa da pul'dan önceki damga devrinde ele geçen en eski tarihli zarf 1673 tarihlidir.

1890 yılına kadar Amerika'da, küçük şehir ve kasabalardaki posta sorumluları pullu ya da pulsuz zarfları damgalamak

üzere kullanacakları mühürü kendi paraları ile yaptırırlarmış. Eğer çevrelerinde bu işi yapacak uzman kişiler bulamazlarsa; sert bir tahta parçası üzerine, çakı, bıçak, çatal ellerine ne geçerse onunla, «erkek» ya da «dişi» mühürler kazırlarmış. Bu mühürler genellikle kişinin tuttuğu po-

litik yönü simgeleyen işaretleri taşırmış ama üzerinde, çiçek, çeşitli hayvan çaydanlık gibi eşya şekillerinden oluşanları da varmış.

İşte bu devirde Amerikanın çeşitli eyaletlerinin çeşitli kasabalarında bugüne kadar bilinen yüz'den fazla Masonik

işaretleli mühürler de kullanılmış.

Bu mühürlerin Amerikanın hangi eyaletinin hangi kasabasında, hangi tarihlerde kullanıldığının saptanması filatelik açıdan önem taşımakla birlikte; ayrıca o mühürleri kazıtıp postada kullanan kişilerin

Masonik geçmişlerinin saptanması da ayrı ve oldukça önemli bir uğraşmış.

Herman Herst biraderin bana

göndermiş olduğu ve koleksiyonundan saptadığı postada kullanılmış Masonik posta damgalarını sunuyorum :

1. Gönye Pergel — Negatif damga. «G» siz.
2. » » — Pozitif » «G» »
3. » » — Negatif » «G» li.
4. » » — Pozitif » «G» li.
5. » » — Negatif » «G» siz. Geometrik şekil içinde.
6. » » — Pozitif » «G» siz. Geometrik şekil içinde.
7. » » — Negatif » «G» li. Geometrik şekil içinde.
8. » » — Pozitif » «G» li. Geometrik şekil içinde.
9. Sınır taşı. (orta taş - Land mark).
10. Mala
11. Göz
12. Asa (noktalı ya da noktasız).
13. G

Mithat Paşa (*)

Gültekin YEŞİLYURT

Mithat Paşa, büyük Devlet adamlarımızdan biridir.

1822 yılında İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmet Şefik'tir. Dedesi Ruscuk'lu Hacı Ali, Babası Kadı Hacı Hafız Mehmet Eşref Efendilerdi. Babasının ve Dedesinin yolunda yürüdü. Daha 10 yaşında Kur'anı Kerimi ezberleyerek Hafız oldu. Bu başarı, bilinen törenlerle kutlandı. O da Hafız Şefik oldu. Ailenin hafızları arasına katıldı. Bir aralık Babasının Vidin kadılığı sırasında, Tuna boyunda yaşadı. İstanbul'a döndükleri zaman Hafız Şefik 12 yaşındaydı. O güne kadar Babasının terbiyesi altındaydı. Sonra, Babasıyla gittiği yerlerde, örneğin Lofça'da o yörenin ilmiye mensuplarından ders aldı. İstanbul'a dönüşte Arapça ve Farsça ile din dersleri üzerinde bilgisini arttırmaya çalıştı. Fatih Camiinde ünlü Hocaların derslerine devam etti.

13 yaşında, Babıâli'de, Hariciye Nezareti Divan kalemine girdi. Usule göre, önce maaşsız çalıştı. Bu kalemde başarı gösteren gençlere, yeni isimler takarlardı. Hafız Şefik'e de uygun bir isim aradılar. Adı, Mithat oldu. Ondan sonra hep bu isimle tanındı. 18 yaşında sadaret kalemine nakletti. 20 yaşında Şam Vilâyet ka-

(*) **Yazarın notu** : Bu yazı, 7 Mayıs 1983 günü, ölümünün 99 uncu yılında Mithat Paşa'yı saygı ile anmak için hazırlanmıştır.

leminde 25 altın maaşla görev aldı. Ondan sonra, Vali maiyetlerinde çeşitli vilâyetleri dolaştı. Görgü ve deneyimlerini artırdı. 26 yaşında İstanbul'da evlendi. Yükselme kademelerini önce Babıâli Kalemlerinde hızla atladı. İlk önemli görevi, 28 yaşında, Suriye'de fevkalâde bir soruşturma işine memur edilmiştir.

Görevini iyi yaptı. Başarısı önemliydi. Büyük hizmetlere ve yüksek mevkilere doğru, yolu açılmıştı. Bu dönemde Büyük Reşit Paşa'nın beğenisini kazandı.

Büyük Reşit Paşa'nın öğüdü ile 35 yaşında iken Fransızca çalıştı. 1858 de Avrupa'ya gitti. 1861 de Niş Valiliğine tayin olundu. Paşa oldu. 44 yaşındaydı. Bundan sonra, Mithat Paşa'nın en faal Devlet adamlığı hayatı başladı.

Büyük ölçüde ilk ve beklenmeyen üstün niteliklerini, Niş Valiliği sırasında gösterdi. Niş şehri, Tuna'dan, Doğu'da Balkan dağlarına, Batıda Arnavutluk'a kadar, Devlet genişliğinde bir alana yayılıyordu. Adeta, anarşi içinde aldığı bu yerlerde Mithat Paşa, asayiş, idare teşkilâtı, bayındırlık, ticaret, eğitim ve askeri tesisler alanlarında öyle işler başardı ki, İstanbul'da kendisini kıskananlar, Mithat Paşa'nın da bir gün, Mısır'daki Kavalalı Mehmet Ali Paşa gibi, bağımsızlığa yönelen ayrıcalıklar isteyeceği sözlerini yaydılar. Kaldı ki, bütün bu işler için İstanbul'dan hiç para istemiyordu. Mithat Paşa, gerekli parayı, bir takım kaynak ve güçleri harekete getirerek, el atılmamış olanakları canlandırarak kendi vilâyetinden sağlıyordu.

Bu gün Bulgaristan'da hâlâ yaşayan yollara ilk kazmayı, Mithat Paşa vurdu. Bu gün orada ve Bizde hâlâ sürüp gelen Tarım Kredi Kooperatiflerinin ve Ziraat Bankasının ilk Kurucusu Mithat Paşa'dır. Şimdi Sanat Okulları ya da Endüstri Meslek Liseleri adını alan ilk «İslahathane» okullarını da o kurdu. Posta Şirketleri, sulama kanalları ve bu gibi tesisleri, O düşündü ve uyguladı.

1863 de İstanbul'a çağrıldı. Niş vilâyetindeki deneyimlerinden faydalanılarak, kendisinden, Vilâyetler yönetimi hakkında bir yasa tasarısı hazırlaması istendi.

Bu tasarımı tamamlayınca, bu kez Vidin, Silistre eyaletleri de Niş vilâyeti ile birleştirilerek, daha geniş bir bölgeye Tuna Valisi olarak gönderildi. Vilâyet, 7 sancağı, 48 kazası ve ayrıca nahiyeleri

ile gerçekten bir Devlet kadar yer tutuyordu. Böylece başarıları daha geniş oldu. Burada kaldığı 3 yıl içinde, yeni yollar, yeni köprüler yaptırdı. Gemicilik, arabacılık Şirketleri açtırdı. Belediye teşkilâtı kurdu. Özetle Tuna vilâyeti, onun çalışmalarının büyük katkısıyla, İmparatorluğun örnek bir vilâyeti oldu.

Onun büyük başarısını ve gücünü gören Babîâli yeni kurulan Devlet Şurası (Danıştay) Başkanı olarak kendisini İstanbul'a getirdi. Fakat Âli Paşa onun her emri dinlemediğini görünce bir süre sonra kendisinin Bağdat Valiliğine gönderilmesini uygun buldu. 1869 da Bağdat'a giden Mithat Paşa, orada da Tuna vilâyetinde olduğu gibi başarı göstermeye başladı. Fakat Sadrazamlıkta bulunan düşmanı Mahmut Nedim Paşa'nın kendisine çeşitli güçlükler göstermesi üzerine istifa ederek İstanbul'a döndü. Edirne Valiliğine atanmış iken Sultan Abdülaziz'in önünde Sadrazamın yolsuzluklarını ispat etmesi üzerine Edirne'ye gönderilmeyip 1872 yılında ilk defa Sadrazamlığa getirildi.

Ancak Mithat Paşa iki yüzlülükten hoşlanmayan bir insandı. Doğru bildiği gerçekleri, önceki Sadrazamın yolsuzluklarını ve yeni dış borçlanmaların zararlarını açıkça ve dikine söyler. Bu çıkışlarıyla Padişahın da canını sıkar. Böylece, mühür geri alınarak 80 günlük sadaret sona erer. Takvimde kader ağlarını şaşırmasından örerken, gene hiç değişmemesi gereken bir noktayı vurgulamalıyız. Bir kişinin hayat öyküsü asla bir övgü veya yergi yazısı değildir. Belki o kişilikten kalan ve hiç geçerliliğini yitirmeyen değer yargularının kısa bir özeti olabilir. Hata ve sevaplarıyla... Mithat Paşa'nın kişiliğine biraz daha yakından bakabilmek için onun Avrupa'da sürgünde iken 1877 yılındaki Neu. Frei Press'e verdiği demeçten bir alıntı yaparak, yaşam öyküsüne kısa bir ara verelim. Mithat Paşa diyor ki:

«Bence yurtseverlik, yurdunu sevmek kavramına verilen anlamın geniş sınırlarında yatar. Yani kendi kişisel çıkarımı ikinci planda tutmak, tüm varlığını yurduna yararlı olmak ülküsüne adamaktır. Uzun Devlet görevlerimde cebime servet katacak fırsatlar çok oldu. Fakat ülkeme hizmet borcumu hiç bir zaman bu anlamda benimsemedim. Yoksulluğu ve sürgünü, yaldızlı giyim—kuşamlara, elmas ve altınla süslü saltanat yaşamına yeğ tuttum. Benim gurur ve övünç duygularımı ancak yurttaşlarımın yüreklerinde besliyecekleri ilgi ve sevgi uyandırabilir.»

Mithat Paşa'nın dış politikada kesin bir çizgisi vardır. Yetiştığı batı kültürü gereği İngiliz ve Batılı dostudur. Orada ünü yaygın ve kişiliği saygındır. Ama Rusya'nın geleneksel Boğazlar ve Güney'in sıcak denizleri üzerindeki emelleri yüzünden Rus ve Rusluk karşıtı olarak bilinir.

Kişisel nitelikleri ise bambaşka değerler gösterir. Devlet görevlerinde para, mal, mülk tutkusuyla yananların tersine, yeryüzüne çıplak geldiğini, gene de çıplak gideceğini hiç aklından çıkarmaz. Aşırı güvenli, doğru, dik sözlü ve namusludur.

Mithat Paşa, akıllı ve son derecede çalışkan idi. Devrinin diğer ünlü Sadrazamları gibi kendisini yetiştirmeye çaba göstermişti. Düşüncelerini çok açık olarak açıklar, kolaylıkla en karışık sorunları kısa zamanda yazabilir, çözümler üretebilirdi.

Ancak İmparatorluğun sadece halkın refah düzeyinin yükselmesi ile kurtulacağını ihtimal vermezdi. Bu nedenle, yasanın her şeyin üstünde tutulması gerektiğini zorunlu görürdü. Fakat bu yasanın memleket ihtiyaçlarına uygun ve sürekli olabilmesi için kişisel Devlet yönetiminin Parlamentocu bir yönetimle geliştirilmesine taraftar idi.

Mithat Paşa'nın batılı anlamda ve anlayışta bir Devlet adamı olduğunu söyledik.

Fransa'nın ünlü Başbakanlarından, politikadan çekildikten sonra tarih yazarlığı yapan ve daha da çok ünlülenen Alphonse TROYER, Mithat Paşa sürgünde iken Mithat Paşa ile görüşmek istemiş. İlk görüşmesinden sonra da, bu ilginç ve bilgili sürgünün dünya sorunları hakkındaki görüşlerinden çok hoşlanmış olmalı ki, daha sonra da bir kaç kez paşayı yemeğe çağırmış, uzun söyleşilerde bulunmuş. Son görüşmelerinde de ayrılırken Mithat Paşa'ya sormuş :

«Siz sonradan mı Türk oldunuz?»

Paşanın şaşırması ve duraksaması üzerine de sözlerini sürdürmüştü :

«Yanlış anlamayınız. Daha sonra Osmanlı Devletine büyük hizmetler yapmış Kont Beneval, Baron de Tod gibi kişiler din ve ad değiştirdikleri için Sizin de acaba aynı şekilde Türkleşmiş olup olmadığınızı öğrenmek istedim.»

Mithat Paşa, bu soru ve açıklama üzerine şu cevabı vermiş :

«Hayır, Benim yedi ceddim Türktür ve Müslümandır. Eğer, zat-ı devletlerinin zerrece ilgisini çeken özelliklerim olduysa bunu da milliyetime borçluyum.»

Oradan ayrıldıktan sonra da Mithat Paşa, yanındaki damadı Vefik Beye gözyaşları içinde şöyle demiş :

«Görüyor musun? Kendi anlayış ve görüşlerine göre değer taşıyan hiç bir şeyi Bizlere yakıştıramıyorlar...»

Mithat Paşa'nın yaşam öyküsüne bıraktığımız yerden devam edelim :

O'nun, Sultan Abdülaziz'in israfına ve istibdadına karşı durmağa uğraştığı için iki buçuk ay kadar sonra Sadrazamlıktan azledildiğini söylemiştik. Bu tarihten 6 ay kadar sonra Adliye Nazırlığına getirildi ve üç ay kadar da Selanik Valiliğine gönderildi.

O zamanlar İmparatorluğun kurtuluşunu Meşrutiyetin kurulmasında gören Yeni Osmanlılar Derneği Üyeleri Namık Kemal, Ziya Paşa gibi değerli yurtsever aydınlar, Mithat Paşa'yı kendi ülkülerinin tabii önderi sayıyorlardı. İmparatorluğun iç ve dış durumunun adamakıllı kötüye gittiği bir sırada, Mithat Paşa ve arkadaşları müstebit ve müsrif Sultan Abdülaziz'i tahttan indirip yerine Beşinci Murad'ı tahta geçirdiler (30 Mayıs 1876) Feriye Sarayında (bugünkü Galatasaray Lisesinin Ortaköy bölümü) oturmaya mecbur edilen Abdülaziz, orada iken bilek damarlarını makasla keserek intihar etti. (4 Haziran 1876).

Sultan Beşinci Murad da akılca rahatsız olduğu için, üç ay kadar sonra tahttan indirildi ve ikinci Abdülhamid tahta çıkarıldı (30 Ağustos 1876). Yeni Padişah Yeni Osmanlıların fikirlerine tarafdar görünüyordu. 20 Aralık 1876 günü Mithat Paşa ikinci defa Sadrazamlığa getirildi. Bu sırada ilk Türk Anayasa'sı (Kanun-i Esasi) ilân olundu (23 Aralık 1876). Kanun-i Esasiyi Mithat Paşa hazırlamıştı. Padişah bunu, 113 ncü maddeye tehlikeli bir fıkra eklemek suretiyle kabul etti. Bu fıkrada, «Hükümetin emniyetini ihlâl ettikleri idarei zabitanın tahkikatı mevsukası üzerine sabit olanlar memaliki mahrusai şahaneden ihraç ve tebid etmek münhasıran Zatı Hazreti Padişahının yedi iktidarındadır» deniliyor-

du. Yani Padişah, bu fıkraya dayanarak, tehlikeli gördüğü kimseleri yurt dışına sürebilecekti.

Fakat Abdülhamit rahat değildi. Evvelâ, Genç Osmanlılardan, bu kanunun çıkarılmasında hizmeti geçmiş olan ünlü kişileri İstanbul'dan çıkarmak ve seçimlere karışmamak yoluna başvurdu. İlk önce ve ısrarlı emirlerle, Ziya Paşa'yı Suriye Valiliği ile İstanbul'dan uzaklaştırdı. Namık Kemal de Erzurum'a sürülüyordu. Fakat asıl hedef Mithat Paşaydı, Mithat Paşa gerçi Sadrazamlığa getirilmişti. Fakat bu bir göz boyama ve ona karşı minnet borcunu ödemeydi. Bu sadrazamlık geçiciydi. Çünkü Mithat Paşa evvelâ kendi vicdanına, sonra da milletine karşı sorumluluk duyguları duyan, az görülmüş devlet adamlarından biriydi. Bu sebeple, hem kendisi, hem de Abdülhamid tedirgindiler. Bu iki insan, bir arada olamazlardı.

Örneğin, Sadrazamlığı sırasında Mithat Paşa'nın, Saraya gönderdiği bir yazının cevabının dokuz gün kadar gecikmesi dolayısıyla Padişah'a yazdığı bir tezkere vardır ki, kendini tayin eden bir Devlet Başkanına böyle hitabede bilen ve kendi vicdan sorumluluğunu, hatta Devlet Başkanının iradesinden üstün tutan bir Devlet adamının, bizim Osmanlı İmparatorluğu tarihimizde örneği yoktur. Bu tezkereden bazı parçaları bugünkü dile çevirerek nakletmek, yakın tarihimize görülen üstün bir şahsiyetlilik (kişilik) belgesini bir daha belirtmek bakımından yerinde olacaktır :

«Meşrutiyeti getirmek ile ilân etmekten maksadımız, İstibdadı kaldırarak, zatı şahanenizi görevlerinizde uyarmak ve devlet vekillerinin görevlerini tayin ederek, milletimiz arasında tam eşitliği sağlayıp, elbirliği ile ve gerçekten Devletin ıslahına çalışmaktır.

.....

Önce, Size ait Hükümdarlık görevlerinizi mutlaka bilmelisiniz. Zira, bütün hareketlerinizden, millet önünde sorumlu olacaksınız. Bunun için, devletin vekilleri ve memurları, görevlerin yapılmasından emin olmalıdırlar, ki dört yüz senedenberi, milletimizi aşağılığa alıştırıp, geriliğe ve çöküntüye sevkeden dalkavukluktan yakayı sıyralım. Bendenizin, Sizin hükümdarlık kişinize fevkalade saygım vardır. Ancak, şeriatın hükümlerine uyarak, milletimizin menfaatlarına aykırı olan en ufak hususta bile, Size itaat

etmekte mazurum. Çünkü sorumluluğum ağırdır. Hem vicdanımdan korkarım. Hem de vatanımın selâmeti ve saadetini temin etmek için, vicdanıma karşı taahhüdüm vardır. Fakat korkarım ki bu fikirler ve hareketlerden dolayı ileride Devlet Bendenizi sorumlu tutsun. Şu arzedeceğim doğru sözlerden kalbiniz şüpheye varmasın. Ne çare ki Benim en ziyade korktuğum sonra, vicdanımın Beni mahcup edip sorumlu tutmasıyla, milletimin lanetine uğramaktır.

Padişahım, Osmanlılar kendi kendilerini ıslah ve idare iktidarına (gücüne) sahip olmalıdırlar. Meşrutiyetle idare olunan bir millette düzen nedir bilir misiniz? Ayrıntıya girmeğe gerek yoktur. Bendenize güveniniz efendim. Bununla birlikte, milletin büyüklerinden de emin olunuz.

Padişahım, Ben bir ağır yük altındayım. Osmanlı sıfatı ile görev yapacağım. Bir memurun, kendini vicdanı karşısında sorumlu tutarak görev yapması gibi, bir vezir de, hem vicdanı, hem milleti karşısında kendini sorumlu bilmelidir. Ümit ve iftihar ederim ki, vicdanımın Bendenizi sorumlu tutabileceği bir harekette bulunmadım. Fakat Milletimin, Beni sorumlu tutmalarına çalışmalarını isterim. Bununla gurur duyarım.

Padişahım, dokuz gün oluyor ki, evvelce arz ettiğim hususları yerine getirmemekte devam ediyorsunuz. İşçinin araçları demek olan gerekli nizamları reddediyorsunuz. Bu hal ile, dehşetli zellelelerden çökmek, mahvolmak tehlikelerini henüz savuşturan, Devlet binamızı tamire çalıştığımız sırada, Siz, adetâ yıkmak istiyorsunuz diyebilirim. Eğer bu sebeplere dayanarak Bendenizi Sadrazamlıktan azlederseniz, Yönetimin, Sizin mizacınızla, Devletin İcraatını, içinde bulunduğumuz zamanın önem ve gereklerine uydurarak yürütebilecek bir iktidar sahibine tevdi buyurun. Her halde.....»

18 Kanunusani 1293 (Ocak 1877)

kulları
Mithat

Evet, böyle bir kişilik, cesaret ve sorumluluk belgesinin örneği, Bizim İmparatorluğumuzun tarihinde olmadığı gibi, her milletin tarihinde de pek yoktur. Fakat demokrasiler de dahil oldukları

halde rejimlerin ve bu rejimlere bel bağlamış olan milletlerin, böyle kişiliklere ve karakter örneklerine, elbette ki daima ihtiyacı vardır.

Anayasa'nın 113 ncü maddesi, ilk defa, Anayasa'nın babası olan Mithat Paşa'ya uygulandı. Abdülhamit, 5 Şubat 1877 günü Mithat Paşa'nın elinden Sadaret mührünü aldırdı ve onu hemen İzzettin vapuruna bindirip yurt dışına sürdü. Mithat Paşa'yı sınır dışına çıkarma görevi Bahri Süleyman adındaki bir alay beyine verilmişti ve Paşa vapura götürülürken, «Yazık, Devlet ve Millet'e yazık», diye ağlamıştı.

1877-78 Türk-Rus savaşı sırasında, İmparatorluğun yeniden parçalandığı ve paylaşıldığı o tarihi günlerde, Mithat Paşa Devlet hizmetinden uzak, Avrupa'da sürgünde kaldı. 20 Ay kadar süren bu sürgün hayatı sırasında Mithat Paşa, İtalya, İspanya, Fransa, İngiltere ve Avusturya'yı dolaştı. Oralardaki Devlet adamlarıyla özel görüşmeler yaptı ve Türkiye'nin kaderiyle ilgili yazılar yazdı. Mithat Paşa'nın Avrupa'da dolaşması da Abdülhamid'i kuşkulandırdıyordu. Bunun üzerine Paşa'ya, yalnız Girit'te oturmak şartıyla yurda dönme izni verildi. Mithat Paşa Marsilya yoluyla 28 Eylül 1878 de Girit'e geldi. Bu sırada Suriye'nin Mısır'a katılmak istendiği yolunda Abdülhamid'e bir jurnal verildi. Bunun öntünü almak için Saffet Paşa'nın tavsiyesi üzerine, Mithat Paşa Suriye Valiliğine atandı. (10 Aralık 1878) İki buçuk ay kadar Girit'te oturduktan sonra Mithat Paşa Fuat vapuru ile Beyrut'a, oradan da kara yolu ile Vilâyet merkezi olan Şam'a gitti.

4 Ağustos 1880 de (Aydın) İzmir Valiliklerine tayin edildi. Mithat Paşa'nın her iki vilâyetteki çalışmaları, daha önce Tuna ve Bağdat vilayetlerindeki gibi çok yönlü idi. Çok verimli oldu. Okullar, yollar, hastaneler, fabrikalar, vergi ve tahsilatın düzenlenmesi gibi alanlarda başarılar kazandı.

Fakat İstanbul'da bir şeyler hazırlanıyordu. Birinci Meşrutiyet hareketinin gelişmelerinde, Sultan Aziz'in tahtından indirilmesinde, Sultan Murat'ın tahta çıkarılmasında ilgisi olan insanlar, birer birer İstanbul'dan uzaklaştırılıyorlardı. Havada bir şeyler vardı. Mithat Paşa bunları seziyordu. Aslında, artık yaşlanıyordu. Yorgundu. Görevden affını, bir köşede Devlet ve Padişah'a dua ile vaktini geçirmek ve dinlenmek istiyordu. Başvurularına olumsuz cevaplar verildi.

Mithat Paşa'ya evvelden beri karşı' ve hatta düşman olan insanlar, birer birer karar ve yönetim mevkilerine getirilmişlerdi. Bir aralık Mithat Paşa için «Diktatör olacakmış, Cumhuriyet ilân edecekmiş» gibi sözlerle tahrikler yapanlar, şimdi de «Suriye'yi zaptedecekmiş, bağımsızlık ilân edecekmiş» gibi sözlerle ortalığı bulandırıyorlardı.

İstanbul'da, «Sultan Aziz intihar etmedi, onu tahtından indirenler öldürdüler» sözleri hep aynı merkezden ve ısrarla bir şekilde yayılıyordu. Sultan Aziz'i ise tahtından indirenlerin başında, elbette ki Mithat Paşa vardı

İstanbul'da Padişah bütün tertiplerini almıştı. Bir Mahkeme kurulacak ve bu Mahkemeye, Sultan Aziz'in intihar etmediği, öldürüldüğü davası getirilecekti. Sonuçta en ağır karar alınacak ve bu arada Mithat Paşa'dan kurtulunacaktı. Nitekim de öyle oldu. Özetle, 23 Mayıs 1881 de Mithat Paşa, İzmir'de tutuklanmasına geçilmiş ve Paşa'nın ailesiyle kaldığı hükümet konağı 3 tabur askerle sarılırken Paşa tetik davranmış, konaktan ayrılabilmiş ve Fransız Konsolosluğu'na sığınmıştır. Olayın hemen ardından da, İzmir'de bulunan 15 Devlet'in konsolosları, Mithat Paşa'yı müşterek kefalet altına almışlardır.

Saray ise Fransız Hükümetiyle temaslara geçti. Pek çok teminat verdi. Ve gene Mithat Paşa'ya da verilen teminatla, Paşa İstanbul'a gitmeye razı olmuştur. İzzettin vapuruna bindirilmiştir. Sorgulamalar daha vapurda başlamıştır ve bu sorgulama heyetinin başında da, Adliye Nazırı, Cevdet Paşa vardır. Yani, Mithat Paşa'nın en barışmaz karşıtlarından biri vardı.

İstanbul'da ise Abdülmecit Mahkemesini Yıldız'da kurmuştu. Bu Mahkemenin başına, Mithat Paşa'nın Tuna valiliği sırasında, fena hareketleri sebebiyle görevinden atılan Sururi Efendi getirildi.

Yıldız Mahkemesinin safhaları ve ayrıntıları üzerinde durmaya-
cağız, bu konuda aşağıda kaynaklar arasında gösterilen Ord. Prof. İ. Hakkı UZUNÇARŞILI'nın, MİTHAT PAŞA VE YILDIZ MAHKEMESİ adlı, Türk Tarih Kurumu'nun değerli yayını çok ilginçtir.

Ancak şu kadarını belirtelim ki, Mithat Paşa duruşmalar sırasında da kendinden emin ve va²ur idi. Dışarıdan gelecek hiç bir güç

ve yardıma güvenmeksizin kendi kendini yüceltmış bir insan sıfatıyla ve nitelikleriyle tavrını korumuştur. Vücudunun toprak olduktan sonra da, eserlerinin başkalarına mutluluk kaynağı olacağına bilincinde idi.

Mahkemenin sonucu şu oldu ki, sanık sayılanlardan başta Mithat Paşa olmak üzere üç paşa idama mahkûm edildiler. Diğer sanıklar da, idam ve çeşitli cezalara mahkûm oldular. Temyiz Mahkemesi Cinayet dairesi hükümleri onayladı. Abdülhamit bazı şekil oyunları ile de işi sağlama bağladıktan sonra, idam hükümlerini müebbet hapse çevirdi ve bu üç Paşayı, 28 Temmuz 1881 de Hicaz'da Taif kalesine gönderdi. Mahkûmlardan Nuri Paşa yolda öldü. Diğer mahkûmlar yani Mithat ve Damat Mahmut Paşa'lar ise her tarafı dökülen harap Taif kışlası bodrumlarında 24 Nisan 1884 e kadar her türlü baskı, hakaret ve ıstırap içinde ağır bir kalebentlik hayatı yaşadılar.

Paşa'yı önce zehirlemek isterler. Her zalimin türlü maşaları olur. Zehirle ölümünü başaramayınca açlık ve hastalıkla bitirmeyi denerler. Ailesiyle mektuplaşmasına izin verilmez.

25 Nisan 1884 tarihinden itibaren, Mithat Paşa'nın ağır hasta olduğu, bu hastalıktan kurtulamıyacağı haberleri yayılmıştır. Durum, Mekke garnizonundan getirilen askeri doktorlara da belgelendirilmiştir. Fransız Viskonsolosu bu haberleri Hükümetine bildirirken, muayene için getirilen doktorların raporlarına itimad edilemeyeceğini, zira bunların mesleki bakımdan yetersiz olduklarından başka bağımsız hareket edebilen kimseler olmadıklarını da eklemektedir.

Ağır hasta olduğu haberlerinin yayılmasından iki hafta kadar sonra, 7 Mayıs 1884 günü, Mithat Paşa'nın öldüğü öğrenilmiştir. Ölüm, tabii bir ölüm gibi gösterilmiştir. Ama, kamuoyu buna inanmamıştır. Kaynakların çoğu Mithat Paşanın, parayla kandırılmış 8-10 kişilik erler tarafından boğularak öldürüldüğü şeklindeki.

Konumuza, Tevfik Fikret'in, Mithat Paşa'nın mezar taşına yazılmak üzere (kitabeye) oğlu Ali Haydar Mithat Bey'in isteği üzerine yazdığı aşağıdaki mısralarla son verelim :

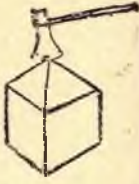
Çok zaman bekledi ey zat'ı mübeccel vatanın,
Yâd için nam-ü serencamını hürriyetle.

Mithat, Osmanlılığın ruhunu tecdid etti,
Ruhu Osmanlılığın fahr edecek Mithatle.

KAYNAKLAR :

- 1 — Ord. Prof. ENVER ZİYA KARAL : Osmanlı Tarihi, Cilt 7.
- 2 — Ord. Prof. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI : Mithat Paşa ve Yıldız Mahkemesi.
- 3 — MEYDAN LARUS.
- 4 — ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR : Enver Paşa, Cilt I.
- 5 — CEMAL KUTAY : Türkiye İstiklâl ve Hürriyet Mücadeleleri tarihi, Cilt 14-15.
- 6 — HALİL İBRAHİM GÖKTÜRK : Bilim ve Teknik Dergisi, İlâve Kitap. Çağlarını Aşanlar Yılığ.
- 7 — BOZHİDAR SAMARDJİEV : Mithat Paşa and the Struggle For Constitutionalism during the period of his grand viziership. (December 1876 - February 1877)
- 8 — RODERIC H. DAVİSON : Mithat Paşa and Ottoman Foreign Relations.
- 9 — BİLAL ŞİMŞİR : Mithat Paşa'nın Sonu.
- 10 — MİLLİYET GAZETESİ : 30 Ocak 1983, Demokrasi Tarihi.
- 11 — M. ZEKİ PAKALIN : Mithat Paşa.

Simon Bolivar (1) (1783-1830)

Derleyen : Tayfur TARHAN

Avrupa Topluluğu Komisyonu Enformasyon Temsilciliği tarafından Ankara'da aylık olarak yayınlanmakta olan AVRUPA dergisinin Eylül 1983 sayısında, Komisyonun Başkan Yardımcısı Wilhelm HAFERKAMP'ın, Haziran 1983 ortalarında, Topluluk'la Latin Amerika arasındaki Parlamentolararası Altıncı Konferans'ı açış konuşmasında, Topluluğun Latin Amerika ile işbirliğini hızlandırmak için elinden gelen çabayı harcayacağını ve bu çabanın, 20 Latin Amerika ülkesinin katıldığı AND Paketi ile yapılan çerçeve anlaşması esasları üzerinde odaklaşaca-

ğını belirttiği, H. Peter DREYER'in bir yazısıyla açıklanmakta, M. F. EBEL - STEWART'ın bir yazısıyla da, bu yıl, Latin Amerikanın, zekâ ve cesaretiyle 19. yüzyılın başında AND bölgesini sömürgecilerden kurtaran SİMON BOLİVAR'ın doğumunun ikiyüzüncü yılını kutlamakta olduğu ve Avrupa Topluluğu'nun da bu kutlama faaliyetlerine ve özellikle AND PAKTI ülkelerinde, BOLİVAR'ın Avrupa'da geçirdiği yılları ve «ihtiyar kıt'a» ile olan derin bağlarını canlandıran bir sergi ile katılmakta olduğu anlatılırken, BOLİVAR'ın eğitim yıllarını Avrupa'da geçirdiği, özgür düşünce biçiminden etkilendiği Masonluk'la İspanya'da tanış-

(1) AVRUPA Dergisi ile, masonik ve ansiklopedik lugatlerden derlenmiştir

tığı ve bağımsızlık hareketlerinin fikir babası **Francesco MİRANDA** ile Londra'da tanıştığı da belirtilmiş bulunmaktadır.

Filhakika **Simon Bolivar,**

- (2) **Francesco MİRANDA** (1752 - 1815) Caracas'ta doğmuş, Amerika Birleşik Devletlerinde tekrar edilmiştir. An'anc, Washington'un tekrar edildiği Loge of Fredericksburgh Locasında (hâlen Virginia'nın 4 No. lu L. sı)nda tekrar edilmiş olmasını ister. Cumhuriyet devrinde Dumouriez'in ordusunda görevli iken, adı geçenin kumandası altında Anvers'i işgal etmiştir (1793). Bilâhare İngiltere'ye geçmiş ve orada «Gran Reunion Americana» Büyük Locasını kurmuştur. Bu B. L. ya bağlı olarak, Cadix, Madrid ve Paris'te Localar teşekkül etmiştir. Latin Amerika'nın müstakbel kurtarıcılarının birkaçını ve bu meyanda, **BOLİVAR**'ı, **O'Higgins**'i ve **San Martin**'i (3) bu obediyanca bağlı Localarda tekrar etmiştir.
- (3) **Juan José de SAN MARTIN** (1778-1850) : Şili'nin ve Peru'nun kurtarıcısı olan bu Arjantinli, Cadix'te, «Grande Réunion Américaine» (Büyük Amerikan Birleşimi) Obediyanasına bağlı **Legalidad** Locasında, **MİRANDA** tarafından tekrar edilmiştir. 1810 da Buenos Aires'de, - sonradan «Société des Sept» (Yediler Cemiyeti) adını alacak olan - bir üçgen vücuda getirmiştir. Daha sonra, 1812 de, **Lautoro** Locasını kurmuştur.

Francesco Miranda (1752 - 1815) (2) tarafından, İspanya'da, **GRAN REUNION AMERIKANA** Obediyanasına bağlı bir Locada tekrar edilmiştir. **Zaldua**'ya göre, 11 Kasım 1805 de, Paris'te, **Saint Alexandre d'Ecosse** Locasında Kalfalığa yükseltilmiştir. Daha sonraları, **Caracas'ta** 33. dereceye getirilmiştir. **Miranda** ile birlikte **Grande Loge de Terre Ferme**'in kurucusu olmuştur ki, bu Büyük Loca, o zamanlar, **Venezuela'da** mevcut olan bir kaç Locanın birleşmesinden meydana gelmiştir.

Simon BOLİVAR, Caracas'ta, 1783 de doğmuş, Kolombiya, Santa Marta'da 1830 da ölmüştür. **Venezuela'ya** yerleşmiş eski ve zengin bir aileye mensuptur. **Jean-Jacques ROUSSEAU**'nun prensipleriyle meşbû olan **Simon RODRIGUEZ**'in öğretilerini benimsemiştir. 1799 da, eğitimini tamamlamak üzere İspanya'ya gitmiştir. Sonra, bir çok seyahatler yapmış, bu arada **Napoléon**'un takdis merasımında hazır bulunmuştur. Londra'daki Amerikan Locasına iltihak ettikten sonra kendini memleketinin kurtuluşuna vakfetmiştir. 1807 de **Venezuela'ya** avdetinde, İspanya'ya karşı 1810 isyanına muncer olan cunta'ya katılmış ve İngilterenin

destegini sağlamak üzere Londra'ya gitmiştir. Francesco MIRANDA zamanında Albay olan BOLİVAR, bilâhire Başkumandan olarak, müstemeleke rejimine karşı «ölüm savaşı» ilân etmiştir. Fakat İspanyollar taarruza geçmiştir. 1812 de teslim olan MİRANDA, 1816 da Cadix'de; esir olarak ölmüştür. BOLİVAR ise, Cartagena'ya vâsıl olmuştur. Bununla beraber, 1813 Taguanes zaferi ona Caracas'ın kapılarını açmıştır ve oraya muzafferâne girişı ona LIBERTADOR (kurtarıcı) ünvanını kazandırmıştır. Fakat İspanyollar takviye kuvvetleri almışlar ve Haneros'ları üzerine saldırtmışlardır. BOLİVAR Jamaika'ya sonra da Haiti'ye kaçmak zorunda kalmıştır (1815). Bir kaç ay sonra, BOLİVAR, yeni bir ordu teşkil etmiş, Aralık 1816 ayında Barcelona'ya çıkmış, Fransız ve İngiliz gönüllülerinden yardım gören General PAEZ ile birleşerek, İspanyol ordularını birer birer yenip, ikinci defa olarak Venezuela Cumhuriyetinin bağımsızlığını ilân etmiş ve kendini, vatani olan Venezuela'ya Cumhur Başkanı seçtirmiştir. (Şubat 1819). Ondan sonra, And dağlarını cür'etkârâne bir şekilde aşmış,, İspanyolları Boyaka'da

ezmiş (Ağustos 1819) ve üç gün sonra Bogota'ya girmiştir. Bütün bunların sonucunda, Venezuela, Kolombiya, Ekvator, Bolivya ve Peru olmak üzere 5 ülke bağımsızlık kazanmıştır.

BOLİVAR, 1826 da topladığı pan-amerikan kongresiyle, Amerika kıtasında bir işbirliği sağlama idealini sürdürmüştür; fakat birlik gerçekleşmemiştir. İç savaşlar ve bölünmeler genç devletlerin içine çöklenmiştir. 1830 yılında küskün bir halde iktidarı bırakarak köşesine çekilen BOLİVAR, bir kaç ay sonra, 47 yaşında ölmüştür.

Briksel Özgür Üniversitesi Latin Amerika Araştırma Merkezi Müdürü Dr. Marcos Alvarés GARCÍA, BOLİVAR,ı anarken, onun, 1813 yılında Venezuela ülkesinin başına geçmezden önceye ait bir yazısında «bizi esârete düşüren İspanyollar değil, kendi içimizdeki bölünmelerdir» dediğini, İmparator ünvanını reddedererek yalnızca «Kurtarıcı» ünvanını kullandığını vurgulamış ve, «bütün kaynaklarını, servetini, zekâsını ve fizik gücünü kurtuluş uğruna harcayan bu devlet adamı, dahi asker ve bağımsızlığın en önemli tarihsel kişisini incelemek için yıllar gerekir» demiştir.

Derleyen : Sahir ERMAN

Dergilerde Türkiye :

Finlandiya B. L.sının organı olan **Koilliskuma** dergisinin 1983 yılının 4. sayısında **Eero Ekman** k. tarafından kaleme alınan «Türkiye'de Masonluk» başlıklı bir yazı yayınlanmıştır. İstanbul'un Türkler tarafından fethinden itibaren kısa bir tarihi bilgiyi ihtiva eden makalede, Türk masonluğunun önceleri Grand'Orient'a bağlı olduğu, 1856'da İstanbul'da kurulan locaların Mısır ve Balkanlardan gelen K.lerce tesis edildikleri, 1909'da loca adedinin 31 olup, bunlardan 24 ünün Türkçe çalıştığı, 1930'da uykuya dalan bu locaların 1948'de tekrar faaliyete geçtikleri, halen 51 locada 4000 k.in çalışma yaptığı ve ilerisi için çok şeyler vaad eden bir masonluğun Türkiye'de mevcut olduğu anlatılmaktadır (**Koilliskuma**, 1983/4, s. 21-22).

Keza Masonic Square dergisinin haziran 1983 tarihli nüshasında şu yazı yayınlanmıştır : «E. ve K.E.I.R. Avrupa HBA leri 30. konferansı Ekim 1982'de Türkiye'de, İstanbul Sheraton Otelinde toplandı; konferansa ABD'den gelen müşahitlerle uyku halindeki İran YŞ'sı da katıldılar. 29. konferansın Başkanı ve Hollanda YŞ'sı, HBA'i P. Mün. B.J.D. Alberts K., toplantıyı açtı ve 30. konferansın başkanlığına P. Mün. Mukbil A. Gökdoğan K seçildi. Masonluk 1738'de, E ve K.I.R. de 1869 (1861) da Türkiye'ye girmiş-

tir. 1935 te, bütün localar kapatıldığı ve mallarına da Devlet adına elkonulduğu zaman, Masonluk İsmet Paşa tarafından yasaklandı. (Böyle bir yasaklama kararının mevcut olmadığı bilinmektedir). O zamanki son toplantı Sadettin Beyin başkanlığında yapılmıştı (1935'te HBA İsmail Hürşit Gün K. idi. Saadettin bey adında bir Kardeşimizin matrikülüne tesadüf edilmemekte ise de Sadrettin Kasım adındaki bir Kardeşimiz o tarihte YŞ üyesi bulunmakta idi.) ve Masonluk 1951 (1948) de tekrar faaliyete geçinceye kadar kapalı kalmıştı. Şimdiki Türkiye B.L., Mimar Sinan adını taşıyan bir yayın organını yayınlamaktadır». Bu yazıdan sonra Türkiye YŞ'nın kapanıştan önceki son toplantısını gösteren nâdir bir fotoğraf da yayınlanmaktadır (**The Masonic Square**, Haziran 1983, c. 9, s. 86) (Tırnak içindeki kısımlar tarafımızdan ilave edilmiştir - S. E.).

O benim kardeşimdir :

«Masonik tecrübem, bana «bir kardeşe sahip olmak»la «bir kardeş olmak» arasındaki farkı öğretmiş bulunmaktadır. Ben bir Mason olabilirsem, yeni kardeşlerimin himayesine mazhar olabileceğimi, onların her zaman bana yardıma hazır bulduklarını düşünürüm. Sıkıntıda olduğum zaman bir K. bana yardım eder. Düşersen, beni yerden kaldırır. Muhakkak bir tehlikeden beni korur. İyi ellerdeyim, emin olabilirim.

Bir müddet sonra, bana öğretilenleri yanlış anladığının farkına vardım. Masonluk bir karşılıklı yardımlaşma cemiyeti değildi. Benim görevim korunan değil koruyucu olmaktı. Ben başkalarının maruz kaldığı felâketlerden de sorumlu idim. İşte bir kardeşi olmakla bir kardeş olmak arasındaki fark burada kendisini açıkça gösteriyordu».

(Ralph H. Head-He'smy brother : **California Freemason**, Yaz 1983, c. 30, s. 3 : arka kapak).

Masonluk, bir yaşama biçimi :

«Masonluk bir kilise, bir siyasi parti, bir klüp olmayıp, bir yaşama biçimidir. Tek bir Allaha, ruhun ölmezliğine, Allahın hima-

yesi altında insanların kardeşliğine inanan insanların meydana getirdikleri bir topluluktur. Masonlar esasta inanan insanlardır. Hür insanlar olarak, Masonlar karşılıklı inceleme ve çalışma yapmak suretile, kötü zamanlarında birbirlerinin yardımına koşmayı taahhüt etmiş bulunmak üzere bir araya gelirler. Yarın daha mükemmel bir dünyanın kurulması için birlikte çalışmak üzere, bugün kendi kabiliyet ve kuvvetlerini birleştirirler - İman, ümit ve merhamet masonik kardeşliğin başta gelen faziletleridir». (Porto Riko B. L. B. Ü. Justino Valles K.in mesajı - Acacia, Ocak-Mart 1983, 3-4).

Masonların görevleri :

«Masonluk hareketsizlik değil faaliyettir. K.lerimizin, ülkenin ve insanlığın hayrına, faal olarak ve durmaksızın çalışmaya başlamayı (bizlere) yükler» (The Short Talk Bulletin - Temmuz 1983, No. 71, s. 7).

«İnsanların hareketsizliği, bu dünyanın başına belâ olan suçların, uyuşturucu maddelerin ve ahlâksızlıkların kaynağı olmuştur. Hayatın gayesini kaybetmiş olan insana, ideallerinin bir tarafa itildiğini görmek bile tesir etmez; böyle bir insan kendi vasat ve bağı hayatına alışır ve etrafında olup bitenlerle meşgul dahi olmaz... Viktor Hugo'nun dediği gibi : «Terakkiyi inkâr eden kimse, Allahı da inkâr etmiş olur».

(Acacia, Ocak-Mart 1983, s. 1-2).

P 2 Locası :

Masonluk dışı faaliyetlerde bulunan İtalyan P 2 locası dolayısıyla çıkarılan söylentiler ve açılan soruşturmalar bilinmektedir. Nihayet İtalya'da yürürlüğe giren 25 Ocak 1982 tarih ve 17 sayılı bir kanun bu Locanın feshedilmesini kabul etti. Kanununun 5. maddesinin 5 numaralı bendi aynen şöyledir : «P 2 Locası adını taşıyan gizli cemiyet feshedilmiştir. İçişleri Bakanı Bakanlar Kurulunun görüşünü aldıktan sonra, malların müsadereci de dahil olmak üzere, feshe ilişkin gereken tedbirleri alır».

Kanun, ayrıca, gizli derneklere mensup oldukları hakkında, müşahhas unsurlara dayanılarak, inanılır şüpheler bulunan sivil veya askerî kamu hizmetlilerinin, işlerine son verilebilmesine de imkân tanımaktadır (m. 4).

Virginia Büyük Locasına bağlı Richmond'da, 207 No.lu Strict Observance Locası Üstadı Muhtereminin bir Türk Kardeş hakkındaki duyurusu :

Bölge eğitim görevlileri için 29 Eylül 1983 tarihindeki Toplantıda, 207 sayılı «Strict Observance» locasına bir Türk Locasından tebenni eden Osman Fatih Güner K. tarafından verilen bir konferansı dinledik. Konuşmacı bu konuşmasında Türk ve Virginia Lo. sındaki Çıraklığa kabul, çıraklık süresi ve uygulaması ile ilgili bir karşılaştırma yaptı.

Konuşmacının Türkiye'de Çıraklıktan Kalfa'lığa geçişin 1-1,5 yıllık zaman aldığını söylemesi dinleyicilerin özellikle dikkatini çekmişti. Kalfalıktan Üstad'lığa Yükseliş için de bir okadar zaman gerekiyormuş.

Türkiye'deki localar her 15 günde bir toplanıyormuş. Çalışmaların çoğu Çırak derecesinde imiş. Çırakların terfi edebilmeleri için önceleri başka Localara bir dizi ziyarette bulunmaları gerekiyormuş. Bir Türk Çırak Masonunun kendisine verilen belli bir konu üzerinde araştırma yapması sonra da bunu açık bir toplantıda Loca kardeşlerine nakletmesi gerekiyormuş. Burada iki üç dakikalık konuşmalardan söz etmiyoruz. Güner kardeş yapılan konuşmaların en az 15/20 dakika olduğunu ve konuşmacıların konuları hazırlamaları için de en az iki ay zaman ayırmaları gerektiğini söyledi.

Güner K. in açıkladığına göre Türkiye'nin nüfusu 46 milyonmuş ve ülkede yaklaşık 4000 kadar Mason varmış. Localarda toplantiya katılma oranı ise % 50 civarında imiş.

Güner K. i dinlerken insanın aklına bir takım sorular geliyordu. Meselâ kardeşlerin sayıca artmaları için sağladığımız kolaylık acaba Amerikan masonluğu için ne kadar yararlı olmuştur

Bu gün sizlerden Türk localarında talep edilen hususları yerine getirmeniz istense acaba Mason olmayı ister miydiniz? Eğer sizlerden daha fazla şeyler talep etseydik, Locaya katılma oranı artarmıydı?

Bütün bunları sizinle paylaşmak istedim. Eğer elinize fırsat geçerse her birinizin ayrı ayrı Güner K. le ilişki kurmanızı ısrarla tavsiye ederim.

O akşamki toplantı Masonik Eğitim açısından son yıllarda yapılanların en iyisi idi ve 15 inci Bölge, «Bölge eğitim Locasının» düzenlediği bu toplantı her bakımdan kutlamaya değer bir toplantı olmuştu.

Localarda Verilen Konferanslar

(EYLÜL, EKİM, KASIM 1983)

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
İdeal	Ali Oktay Cever	Bektaşilikte Yaşamış Masonik Fikirler	24.10.1983
»	Sedat Toydemir	Sembol	7.11.1983
Kültür	Halil Nadaroğlu	Anılar ve Sanat Eserleri	18.11.1983
Ülke	Adnan Sütmen	Gölgeler Yok Oldu	6.10.1983
Hürriyet Nazım Kemal Yalın		Mutlak İdealizm	11.10.1983
»	Lütfü Başara	Atatürk	8.11.1983
Sevgi	Bülent Nart	İnsan ve Kendine Güven	17.10.1983
Atlas	Nedim Yahya	Çok Hızlı Trenlerin Geleceği	12.10.1983
Müsavat	İsmet Börekçi, Mehmet Hozar, Veli Akakus	Masonun Topluma Karşı Görevleri	30.9.1983

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Müsavat	Doğan Yahm	Kalfa Derecesi	14.10.1983
»	Rusen Dora	Sevgi	11.11.1983
Libertas	Erol Ölçken	Masonluğa İlk Yaklaşımlar	5.10.1983
»	Falih Erksan	Çekiç	19.10.1983
»	Eduard Matschnigg	Özgürlüğün Anlamı ve Mahiyeti	16.11.1983
Hakikat	Andon Parizyanos	Güneş Dönümleri	29.9.1983
»	Hristo Mega	Zaman	13.10.1983
»	Yani Cici	Dünyanın Yedi Harikası	27.10.1983
»	Vasil Kaloyanidis	Her Yönü ile Atatürk	10.11.1983
Ahenk	Argun Berker	Günümüze Ulaşan en Eski Mas. Belge, Regius	2.11.1983
Erenler	Bedrettin Güven	Kader ve Masonluk	30.9.1983
»	Cevad Memduh Altar	M. Tefekkur Açısından Güzelin ve Güzelliğin Önemi	11.11.1983
Delta	Günen İpekçi	Sinema, Televizyon, Video ve Birbirlerine Tesirleri	31.10.1983
»	Oktan Havanik	Masonluk	14.11.1983
S. Dostlar	Ziya Fıçıoğlu	Hermetizm ve Masonluk	27.10.1983
»	Cevad Memduh Altar	Atatürk Evrim Felsefesinin Çağdaş Kültürdeki Yeri	10.11.1983

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHI
Şefkat	Halis Yalçın	Yunus Emre'nin Masonluk için Faideli Düşünceleri	24.10.1983
Humanitas	Mehmet F. Akev Jean Paul Giraud Dr. Isak Abudaram David Altaras Berti Benbanaste Moris Pardo	Ritüelin Bazı Kısımlarının Ezoterik Etüdü	15.11.1983
Hulus	Lefter Karakaő	Voltaire Birader	5.10.1983
»	Dimitri Karakaő	Druid ve Druid Misterleri	19.10.1983
»	Afksentiyos Pimenidis	Horozun Sembolizmi Genel Anlamda ve Masonlukta	16.11.1983
Freedom	Amil Kunt	M.luğun Geleceği	20.10.1983
»	Sadi Aral	Dünya Çapında ve Zaman İçinde Batı İnançlar	3.11.1983
Devrim	Orhan Gemicioğlu	Yaşama Hakkı, Sağlık Hakkı ve Hekimlik	28.9.1983
»	Ahmet Aykut Tezcan	Yaşamak Sanatı	9.11.1983
Pınar	M. Egesoy	Masonik Ahlak	25.10.1983
Hisar	Mıthat Gürata	Mimar Sinan Dergisinden Nasıl Yararlanılır	15.11.1983
Üçgen	Hüseyin R. Yavuz	Mason ve Masonluk	11.11.1983
Gün	H. İbrahim Göktürk	Ölüm Yılı Dönümü Münasebeti ile Namık Kemal Birader	26.10.1983
Özlem	Moiz Berker	Mason Adaylarının Nitelikleri	12.9.1983

LOCA	KONUŐMACHI	KONU	TARİHI
Özlem	Reşat Zincirkıran	Hız. Süleyman Mabedi	26.9.1983
»	Reşat Zincirkıran	»	10.10.1983
»	Ziya Umur	Nuru Ziya Sok.	7.11.1983
Baőak	Özdemir Süer	Masonlukta Görev Anlayışı	22.9.1983
»	Fahrettin Süer	Kardeşlik	6.10.1983
»	Ergün Önen	Masonlukta Müzik	20.10.1983
»	Ali Dinçol	Paul Nandon'un Masonluk adlı kitabının tanıtılması	3.11.1983
»	Tuğrul Ataman	Atatürk	17.11.1983
»	Zafer Kural	Varoluőçuluk	17.11.1983
İrem	Aydın Bozdoğın	1965 den önce	
	Ümit Özgüneő	Türkiye'de M.luk	23.9.1983
»	Ergun Zoga	Masonik Disiplin	4.11.1983
»	M. Bursa	Beethoven ve M.nik Müzik	18.11.1983
Evren	İzak Behar	Kardeşimiz Tolstoy Harp ve Sulh'ta Bir Tekris Olayı	29.9.1983
»	Leon Mitrani	Templiers Őovalyeleri ve Fran Masonluk Tarihindeki Yerleri	13.10.1983
»	İzak Abudaram	Transandance	27.10.1983
»	Mehmet Sunder	Atatürk ve Tekris	10.11.1983
Piramit	Can Apak	Zenginlik, Mevki ve İktidar Güç müdür, Acizmidir	21.10.1983
»	Özkan Olcay	Ölçülü Davranmak	21.10.1983

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHI
Piramit	Onur Uysal	Kendine Bakmak	21.10.1983
»	Suha Umur	Türkiye'de M.luk Tarihi	4.11.1983
Burç	Bedrettin Güven	Kader ve Ma.luk	
Sembol	Ziya Fıçıcıoğlu	Hermetizm ve Masonluk	10.11.1983

ANKARA

Uyanış	Sadi Bayram	Eski Anadolu Mimarlığı ve M.luğun eski izleri	7.10.1983
Doğuş	Salih Tuğay	M.'ik Felsefeyi İçeren Fikri ve Sosyal Eylemler	25.10.1983
İnanış	Urhan T. Yumuturuğ	Hekimlikte Masonluk	24.10.1983
»	Fikri Ekin	M.ik İlkeler ve Adalet	14.11.1983
Bilgi	Argon Baőorgun	M. Üzerine Söyleő	21.9.1983
»	Melih Ölçer	Türk M. luğunun Geleceği için düşünceler	5.10.1983
Dikmen	Medeni Soysal	İngiltere'de Özellikle WARWICKSHIRE'de Yemek masasındaki kaide ve Merasım	20.10.1983
Dikmen	Medeni Soysal	» »	3.11.1983
Arayıő	Murat Yücat	Göz, Güneş, Ay ve Yıldızlar	4.10.1983
»	Őener Yılmaz	Sır Saklama Sanatı	4.10.1983
»	Cevdet Tolga	Atatürk'ün Özel Hayatı	15.11.1983

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Üçgöl	Alpay İzbirak Pars Kutay Cüneyt Çalışkur Bayram Ahmet Kıran	Arabesk Akımın Niteliği ve Kültür Yozlaşması	28.9.1983
Çağ	Tankut Ünal	Masonluk ve Aydınlanma Felsefesi	28.9.1983
Eşitlik	Tuncay Kesim	Masonluğun İnsan Gelişimine Etkileri	25.10.1983
Ankara	Dündar Beyhan	Masonluk ve Yardımlaşma	30.9.1983
Ankara	Dündar Beyhan	»	21.10.1983
Yunus Emre	Aktan Okan Cemil Lalik Ayhan Erol	Şevki Kayaman Üs. Ardından	5.10.1983
»	Altan Şaşmaz Engin Bellisan	Masonik Dayanışma	19.10.1983
»	Mehmet Güner Nevzat Babüroğlu	Masonlukta Söze Sadakat	26.10.1983
»	Mehmet Güner	»	16.11.1983
»	Nevzat Babüroğlu	»	16.11.1983
Atanur	Taner Ercan	Hermes M.	3.10.1983
»	Ceyhan Güner	Masonik Üçgenler	7.11.1983
İZMİR			
İzmir	Celal Olcay	Türk M. luğunun yapısı III. Yüksek Şura dereceler, atölyeler,	22.9.1983
»	Özden Ertöz	Ahilik	20.10.1983
Nur	Hanri Benazus	Yunus Emre	25.10.1983
Promethee	Alber Arditti	Beraber yaşama san'atı	5.10.1983
»	Şeyda Karaca	Tekris İntibaları	19.10.1983

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHI
Promethee	İlkıh İçelli	Toleransın Sınırları	2.11.1983
Gönül	Uğur Barkan	Disiplin	29.9.1983
»	Haluk Tanık	Tolerans	29.9.1983
»	İbrahim Ateş Susmuş	Doğuş	13.10.1983
»	N. Haluk Kahyaoglu	Eşitlik ve Doğruluk	13.10.1983
»	Tanıl Adalı	İhvanûsefa Cemiyeti	27.10.1983
İrfan	Nebil Değer	M. Nedir	3.10.1983
Ümit	Ayhan Yalay	Kendini bilmekten kaçış	23.9.1983
»	Ayhan Öner	Ham Taşı Yontma	4.11.1983
»	Metin Güner	Kutsal Kitap, Gönve ve Pergel	4.11.1983
»	Ümit Dursun	Sütunlar ve Yönler	4.11.1983
Ephesus	Güngör Kavadarlı	HM.ta Ne Öğrendim	28.9.1983
»	Feyyaz Hamidoğlu	Herşeyi Gören Göz	28.9.1983
»	Samuel Azar	M.tan ne anlıyorum	12.10.1983
»	Pulat İplikçi	Gönve	12.10.1983
»	Nejat Gürsel	Pergel	26.10.1983
»	Merih Kazmirci	Gerçek	9.11.1983
Eylem	Melih Çiftçikara	KK.im Beni Öyle Tanırlar	26.9.1983
»	Bekir Yıldırım Gür	2 nin Sembolleri	3.10.1983
»	Salim Devamoğlu	Tekris	31.10.1983
»	Atilla Tüzüner	Disiplin ve Hoşgörü	7.11.1983
Manisa	Burhan Çağlar	İnsan düşüncesinin evrimi	19.10.1983
Ege	Kemal Arolat	Atatürk konulu konuşması	10.11.1983

KURULUŞ YILDÖNÜMLERİNİ İDRAK EDEN LOCALAR

VADİSİ	LOCASI	KURULUŞ TARİHİ
İSTANBUL	HULUS	25.10.1961
»	MÜSAVAT	26.11.1950
»	LİBERTAS	29.11.1952
»	DEVİRİM	1.12.1962
»	FREEDOM	18.12.1961
»	S. DOSTLAR	29.12.1958
ANKARA	BİLGİ	7.10.1951
»	ÇAĞ	22.11.1969
»	İNANIŞ	29.11.1951
»	ÇANKAYA	23.12.1961
»	BARIŞ	25.12.1954
»	DİKMEN	25.12.1954
İZMİR	GÖNÜL	1.10.1955
»	İRFAN	1.10.1955
»	ÜMİT	1.10.1955
»	EGE	5.12.1981
MANİSA	MANİSA	11.11.1977

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI — SOYADI	DOĞUM YERİ TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	EBD. MAŞ'A İNTİKAL TARİHİ
Eşref Sander	İstanbul, 1900	7.4.1933	Hürriyet	7.6.1983
Orhan Şiper	Samsun, 1928	28.5.1957	Hürriyet	21.6.1983
Salih Adnan Erten	İstanbul, 1925	12.10.1972	Ülkü	4.7.1983
Şevki Kayaman	Bursa, 1914	2.3.1955	Fazilet	16.8.1983
Fatih Ali Yücel	İstanbul, 1914	4.6.1962	Şefkat	18.8.1983
Okyay Sorgun	Samsun, 1934	12.2.1979	Eylem	18.8.1983
Servet Somer	Elazığ, 1924	6.5.1960	Yıldız	28.8.1983
Atilla Tengirşek	İstanbul, 1918	16.10.1954	Ahiler	9.9.1983
Turgut Güngör	Beypazarı, 1930	12.11.1974	Ankara	9.9.1983
Şefik Erbil	Erbil, 1909	6.12.1932	Şefkat	16.9.1983
Muammer Öz	Kayseri, 1935	10.4.1981	Kültür	25.9.1983
İsrael H. Hakmen	Edirne, 1904	30.5.1951	Atlas	4.10.1983

Ebd. Maş'a intikal eden kardeşlerimize Ev'in U. M'ndan sonsuz mağfiret ve kederli allelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

**Mimar Sinan Dergisinin
49-50 Sayıları Fihristleri**

Hazırlayan : Sahir ERMAN

I — KONULAR FİHRİSTİ

MASONİK KONULAR

Mason (Abdürrahman ERGİNSOY) 1983, 50, 4

Ham Taşın Seçimi (Taner VİDİNLİĞİL) 1983, 50, 5

TARİH

Ortaçağda Loncalar ve Operatif Masonluğun

Doğuşu, Gelişimi ve Çöküşü (Arto DEREBEKYAN) 1983, 49, 4

FELSEFE

Yaratık mı, İnsan mı? (Ahmet AKKAN) 1983, 49, 27

Ruhun Varlığı Ve Sonsuzluğu Üzerine I (Naki Cevad AKKERMAN)

1983, 50, 13

Masonluğun Ahlaksal Evrimi (Tarık GÜNER) 1983, 50, 22

SEMBOLLER

Türk Mitolojisinde Araba Sembolü ve

Bu Konuda Masonik Görüş (Reşat ATABEK) 1983, 49, 17

Işığın Çocukları (Münir BERİK) 1983, 50, 31

İNCELEMELER

Taoizm ve Akıl ve Hikmet (C. H. HUANG) 1983, 49, 33

Evren, İnsan, Mason (Sinan GÜRMENT) 1983, 49, 41

Psikolojik Olay Olarak Ritüelimiz (Bestan CANKAT) 1983, 49, 51

Alçak Gönüllülük (Raşid TEMEL) 1983, 49, 57

Türk Divan Şiirinde Masonik Görüşler

(Salih Kaya SAĞIN) 1983, 49, 58

Tekris Ya Da Devamlı Doğum (Saffet ÇİÇEKDAĞ) 1983, 50, 33

Bazı Mason Portreleri (Necmi KARAKULLUKÇU) 1983, 50, 37

İnsan Ruhunun İyilik ve Kötülük Kapasitesi (Raşid TEMEL)

1983, 50, 51

MASONLUK VE FİLATELİ

Paul Doumer (1857 - 1932) (Tarık GÜNER) 1983, 49, 66

Filatelide Masonluk, I ve II (Tarık GÜNER) 1983, 50, 58

OLAYLARIN İÇİNDEN

(Derleyen : Sahir ERMAN)

Hiç Bir Şey Mükemmel Değildir 1983, 49, 71

Masonik Hizmetin Güzel Bir Örneği 1983, 49, 71

Bir Önceki Üs. Muh. bijusu 113 yıl Sonra L.ya Döndü 1983, 49, 72

Dergilerde Türkiye 1983, 50, 77

LOCALARDAN HABERLER (Mimar Sinan)

Localarda verilen konferanslar 1983, 49, 74

Localarda verilen konferanslar 1983, 50, 82
Kuruluş yıldönümlerini idrak eden Localar 1983, 49, 87
Kuruluş yıldönümlerini idrak eden Localar 1983, 50, 89

ÜNLÜ MASONLAR

Fikret Çeltikçi'nin Ardından (Ziya UMUR) 1983, 49, 73
Mithat Paşa (Gültekin YEŞİLYURT) 1983, 50, 63
Simon BOLIVAR (Tayfur TARHAN) 1983, 50, 74

ARAMIZDAN AYRILANLAR (Mimar Sinan)

Aramızdan Ayrılanlar (Mimar Sinan) 1983, 49, 83
Aramızdan Ayrılanlar (Mimar Sinan) 1983, 50, 90

II — YAZARLAR FİHRİSTİ

— A —

AKKAN Ahmet :
Yaratık mı, İnsan mı? 1983, 49, 27
AKKERMAN Naki Cevad :
Ruhun Varlığı Ve Sonsuzluğu Üzerine I 1983, 50, 13
ATABEK Reşat :
Türk Mitolojisinde Araba Sembolü Ve Bu Konuda
Masonik Görüş 1983, 49, 17

— B —

BERİK Münir :
Işığın Çocukları 1983, 50, 31

— C —

CANKAT Bestan :
Psikolojik Olay Olarak Ritüelimiz 1983, 49, 51

— Ç —

ÇİÇEKDAĞ Saffet :

Tekris Ya Da Devamlı Doğum 1983, 50, 33

— D —

DEREBEKYAN Arto :

Ortaçağda Loncalar ve Operatif Masonluğun Doğuşu,
Gelişimi Ve Çöküşü 1983, 49, 4

— E —

ERGİNSOY Abdürrahman :

Mason 1983, 50, 4

ERMAN Sahir :

Hiç Bir Şey Mükemmel Değildir 1983, 49, 71

Masonik Hizmetin Güzel Bir Örneği 1983, 49, 71

Bir Önceki Üs. Muh. bijusu 113 yıl Sonra L.ya Döndü 1983, 49, 72

Dergilerde Türkiye 1983, 50, 77

O Benim Kardeşimdir 1983, 50, 78

Masonların Görevleri 1983, 50, 79

— G —

GÜNER Tarık :

Masonluk ve Filateli 1983, 49, 66

Filatelide Masonluk, I ve II 1983, 50, 58

Masonluğun Ahlaksal Evrimi 1983, 50, 22

GÜRMEK Sinan :

Evren, İnsan, Mason 1983, 49, 41

— H —

HUANG C. H. :

Taoizm ve Akıl ve Hikmet 1983, 49, 33

— K —

KARAKULLUKÇU Necmi :

Bazı Mason Portreleri 1983, 50, 37

— M —

MARGULİES Mişel :

Joseph Haydn - Masonluğa İntisabı 1983, 49, 70

MİMAR SİNAN :

L. larda Verilen Konferanslar 1983, 49, 76

L. larda Verilen Konferanslar 1983, 50, 82

Kuruluş Yıldönümlerini İdrar Eden L.lar 1983, 49,82

Kuruluş Yıldönümlerini İdrak Eden L.lar 1983, 50, 89

Aramızdan Ayrılanlar 1983, 49, 83

Aramızdan Ayrılanlar 1983, 50, 90

— S —

SAĞIN Kaya :

Türk Divan Şiirinde Masonik Görüşler 1983, 49, 58

— T —

TARHAN Tayfur :

Simon BOLIVAR 1983, 50, 74

TEMEL Raşid :

Alçak Gönüllülük 1983, 49, 57

— U —

UMUR Ziya :

Fikret Çeltikçi'nin Ardından 1983, 49, 73

— V —

VİDİNLİGİL Taner :

Ham Taşın Seçimi 1983, 50, 5

— Y —

YEŞİLYURT Gültekin :

Mithat Paşa 1983, 50, 63

**MİMAR SİNAN Dergisi için gönderilecek yazılar hakkında
ricalarımız :**

- 1 — (DIN A 4) TSE 21x29.7 cm. boyunda yazı kâğıdı kullanınız.
- 2 — Makina ile seyrek satır yazınız,
- 3 — Biri orijinal olmak üzere, iki nüsha gönderiniz.
- 4 — Yazı'nın adını ve tarih koymayı unutmayınız.
- 5 — Kendi adınızı ve adresinizi de, hemen yazı adından sonra sıralayınız.
- 6 — Tercüme ise, yazı sahibinin adı ve nerede, hangi tarihte yayınlandığı,
- 7 — Telif ise, faydalandığınız ana kaynakları da, yazının sonunda bildiriniz,
- 8 — Altı sayfayı aşan (200 kelime) yazıların ayrı sayılara bölünmesi mümkündür; sakıncası varsa, onu da bir ek notla bize hatırlatınız.
- 9 — Bir iki mısra'dan fazla şiire yer vermeyiniz.
- 10 — Resim varsa, iyi çekilmiş, siyah beyaz, parlak kâğıda ve 6x9 cm. (dahil) den büyük ölçülü resimler gönderiniz. Çizgi şekiller için de siyah çini mürekkebi ve şeffaf resim kâğıdı kullanınız.
- 11 — Basılmayan yazılar geri verilmez.
- 12 — Muhabere Adresi : Mimar Sinan, Nuruziya Sokak 21 Beyoğlu, İstanbul'dur.

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Freemason ..... Abdürrahman ERGİNSOY
5. Selection or rough Ashlar ..... Taner VİDİNLİGİL
13. On the spirit and its infinity I ... Naki Cevad AKKERMAN
22. The Evolution of Masonic morality ..... Tarık GÜNER
31. Children of light ..... Münir BERİK
33. İnitiation or continuous blrth ..... Saffer ÇİÇEKDAĞ
37. Some portraits of Freemasons ... Necmi KARAKULLUKÇU
51. The capacity of the humain soul
for good and bad ..... Raşid TEMEL
58. Philately in Freemasonry I and II ..... Tarık GÜNER
63. Mithat Paşa ..... Gültekin YEŞİLYURT
74. Simon Bolivar ..... Tayfur TARHAN
77. Current Events ..... Sahlr ERMAN
90. In Memoriam ..... Mimar Sinan
91. Index ..... Sahlr ERMAN

Adres : 25, Nuruziya Sokağı - Beyoğlu/İSTANBUL

Year **1983**

No. **50**

